

Archeologienota

Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing

Deel 1: Verslag van Resultaten

Titel

Archeologienota Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing.

Auteur

Thomas Pieters, Christine Swaelens & Margot Vander Cruyssen

Erkende archeoloog

BAAC Vlaanderen bvba
OE/ERK/Archeoloog/2015/00020

BAAC-Projectnummer

2022-0570

Plaats en datum

Gent, 14 juli 2022

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 2202
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot

KBR

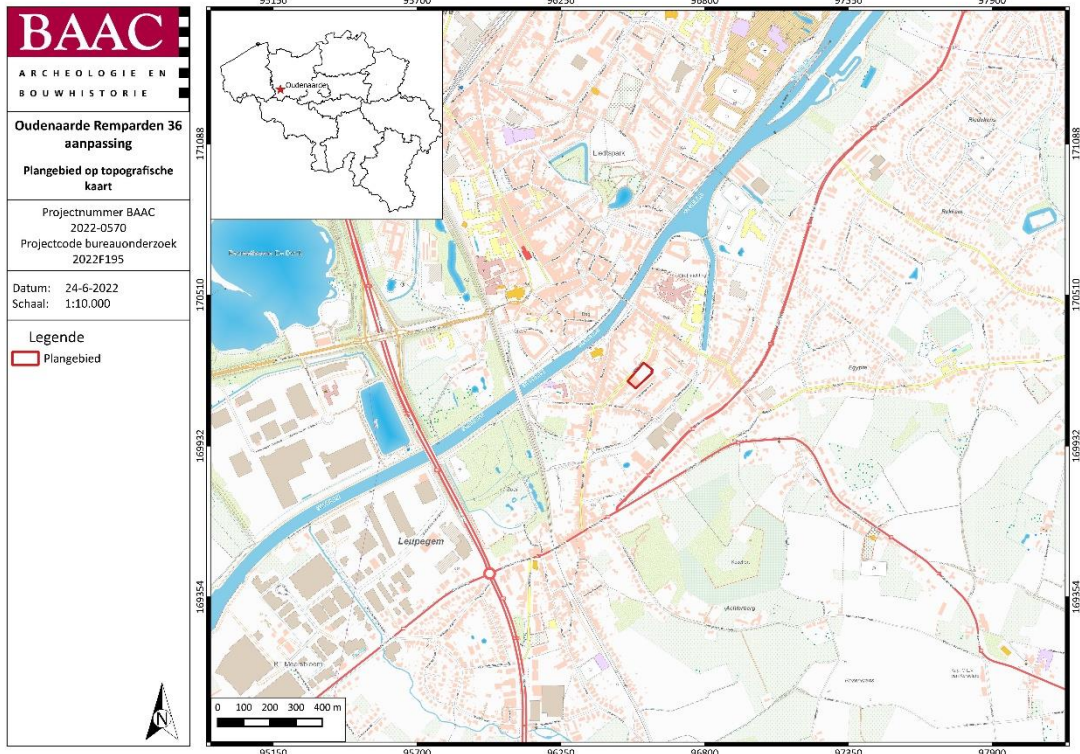
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	1
1.1	Administratieve gegevens.....	1
1.2	Juridisch kader en onderzoektraject	3
1.3	Aanleiding	3
1.4	Archeologische voorgeschiedenis	4
1.5	Huidige situatie en geplande werken	6
1.5.1	Huidige situatie	6
1.5.2	Geplande werken en bodemingrepen	8
1.6	Randvoorwaarden.....	14
2	Bureauonderzoek	16
2.1	Werkwijze en strategie	16
2.1.1	Onderzoeksdoelstelling	16
2.1.2	Onderzoeksvragen	16
2.1.3	Methoden en technieken.....	16
2.2	Assessment	18
2.2.1	Landschappelijk kader	18
2.2.2	Historisch-cartografisch kader	24
2.2.3	Archeologisch kader	40
2.3	Synthese onderzoeksresultaten.....	44
2.3.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	44
2.3.2	Archeologische verwachting.....	44
2.4	Besluit.....	45
2.4.1	Potentieel op kennisvermeerdering	45
2.4.2	Afweging noodzaak verder vooronderzoek.....	45
2.4.3	Keuze onderzoeksmethode	46
2.4.4	Afbakening onderzoeksterrein	46
3	Samenvatting	48
4	Lijsten.....	49
4.1	Figurenlijst.....	49
4.2	Plannenlijst.....	49
4.3	Tabellenlijst	50
5	Bibliografie	51
6	Bijlagen	54

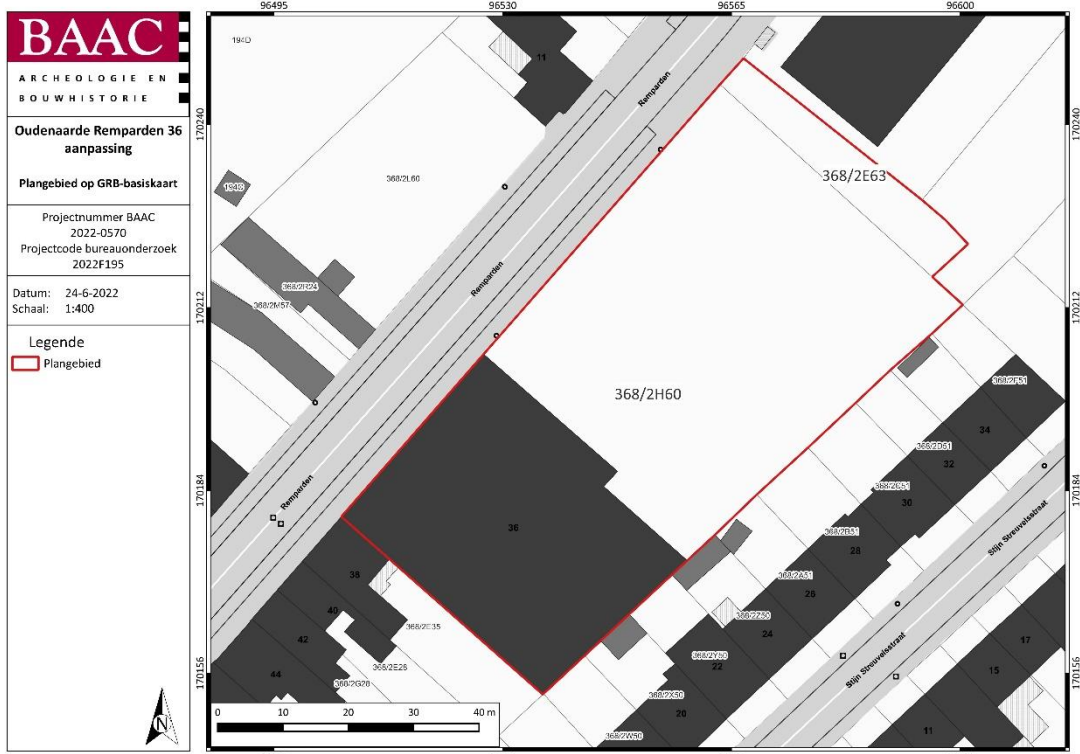
1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing		
Ligging	Remparden 36, Oudenaarde, Oost-Vlaanderen		
Kadaster	Oudenaarde, Afdeling 1, Sectie C, 368/2H60 en 368/2E632 (part)		
Coördinaten	Noordwest:	x: 96505,296	y: 170250,167
	Noordoost:	x: 96601,197	y: 170250,167
	Zuidwest:	x: 96505,296	y: 170152,775
	Zuidoost:	x: 96601,197	y: 170152,775
Oppervlakte plangebied	Ca. 4.300 m ²		
Oppervlakte geplande ingrepen	Ca. 4.300 m ²		
Kartering gewestplan	0100 - woongebied		
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0570		
Bureauonderzoek	Projectcode	2022F195	
	Erkende archeoloog	Margot Vander Cruyssen (Erkenningsnummer: 2015/00047)	
	Betrokken actoren	Thomas Pieters (archeoloog)	
		Christine Swaelens (archeoloog)	
		Margot Vander Cruyssen (archeoloog)	
Betrokken derden	Niet van toepassing		

Plan 1: Plangebied op topografische kaart¹ (digitaal; 1:10.000; 24.06.2022)

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)² (digitaal; 1:250; 24.06.2022)

¹ AGIV 2022g

² AGIV 2022b

1.2 Juridisch kader en onderzoektraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, indien dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken middels een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Indien op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen aangaande de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, indien dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving. Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van winkel- en wooneenheden met ondergrondse parkeergelegenheid) die qua omvang een directe bedreiging kunnen betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied *Oudenaarde, Remparden 36 aanpassing* bedraagt ca. 4.300 m², de geplande bodemingrepen hebben een oppervlakte van 4.300 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, maar ligt wel binnen de archeologisch vastgestelde zone 'Historische

stadskern van Oudenaarde'. Verder is het plangebied niet opgenomen op de kaart met gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).³

De 'historische stadskern van Oudenaarde', ID11912 is een uitgebreide en complexe archeologische zone die het resultaat is van eeuwenlange intense bewoning binnen de stedelijke grenzen (meestal een omwalling). De stadsplattegrond kent een cumulatief karakter en verschillende fasen, met een oude nederzettingkern die mogelijk teruggaat op een vroeg- of pre-middeleeuwse aanwezigheid. De afbakening gebeurde op grond van het 19de-eeuws kadaster daar deze kaart de eerste nauwkeurige kadasterkaart betreft die nog een tijdsbeeld geeft van voor de industrialisering.⁴

Het gewestplan bestempelt het plangebied als liggende binnen woongebied (code 0100). Gezien deze ligging en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 100 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend Erfgoed, wordt bij de omgevingsvergunningaanvraag gevoegd.

1.4 Archeologische voorgeschiedenis

In 2020 werd reeds een archeologienota opgesteld en in akte genomen voor het plangebied (ID 16703)⁵. Omwille van wijzigingen aan de bouwplannen wordt een nieuwe omgevingsvergunning aangevraagd en bijgevolg dient een nieuwe archeologienota opgesteld te worden. De aanpassing van de plannen is echter van dien aard dat het plangebied grotendeels hetzelfde is gebleven en er weinig veranderd is inzake de impact op de bodem. Het bureauonderzoek en advies van de oorspronkelijke archeologienota wordt bijgevolg overgenomen.

Archeologienota met ID 16703 werd in akte genomen met volgende voorwaarden:

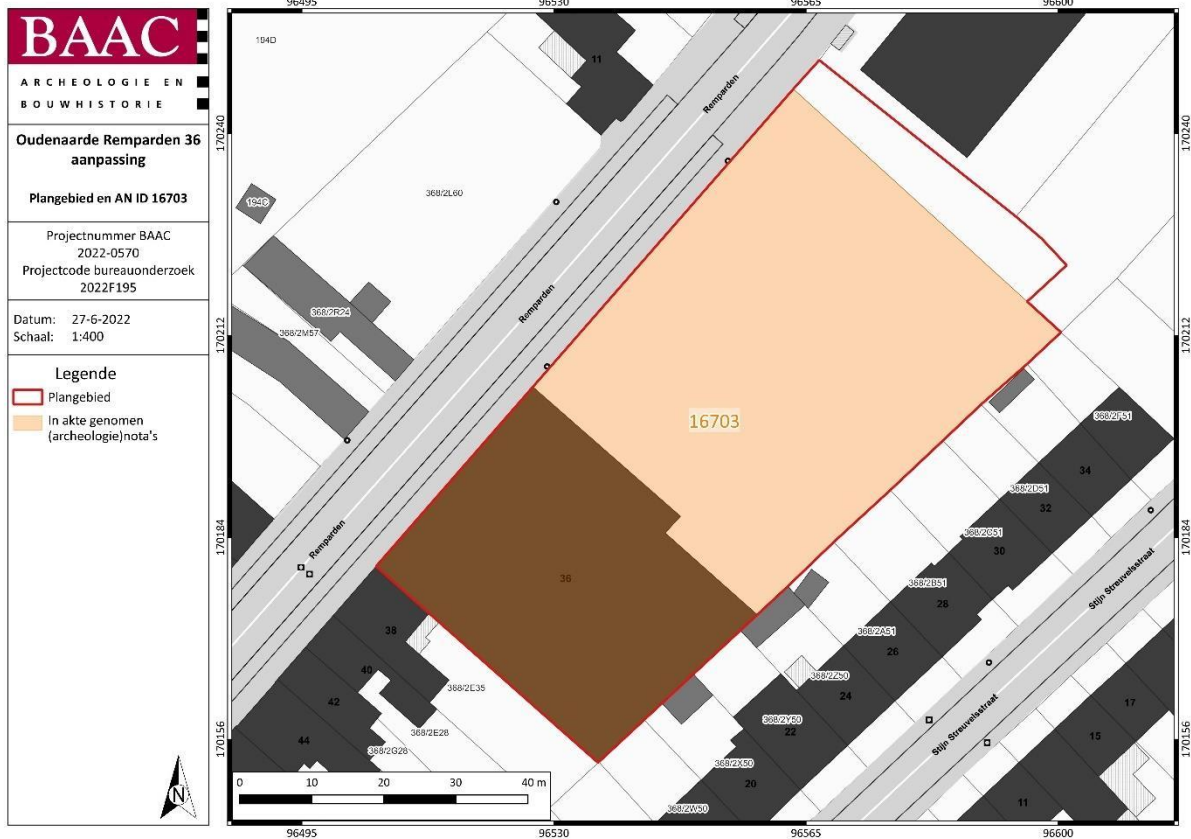
"Eventuele restanten van de middeleeuwse stadsmuur worden verwacht in de contactzone tussen het openbaar domein Remparden en de noordwestelijke perceelsgrens van het projectgebied. Daarom is het van belang dat de sleuven worden aangelegd zo dicht mogelijk tegen deze perceelsgrens.

Daar waar om veiligheidsredenen de natuurlijke ondergrond in haar stratigrafisch primaire positie niet bereikt kan worden vult de erkende archeoloog het proefsleuvenonderzoek aan met boringen of sonderingen tot in de natuurlijke ondergrond. Op deze manier brengt de erkende archeoloog de volledige stratigrafie in kaart."

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2022 ID11912

⁵ PIETERS & SWAELENS 2020ra

1.5 Huidige situatie en geplande werken

1.5.1 Huidige situatie

Het zuidelijk deel van het terrein is momenteel in gebruik als filiaal van de winkelketen Aldi. De rest van het terrein wordt gebruikt als parkeerplaats voor de winkel.

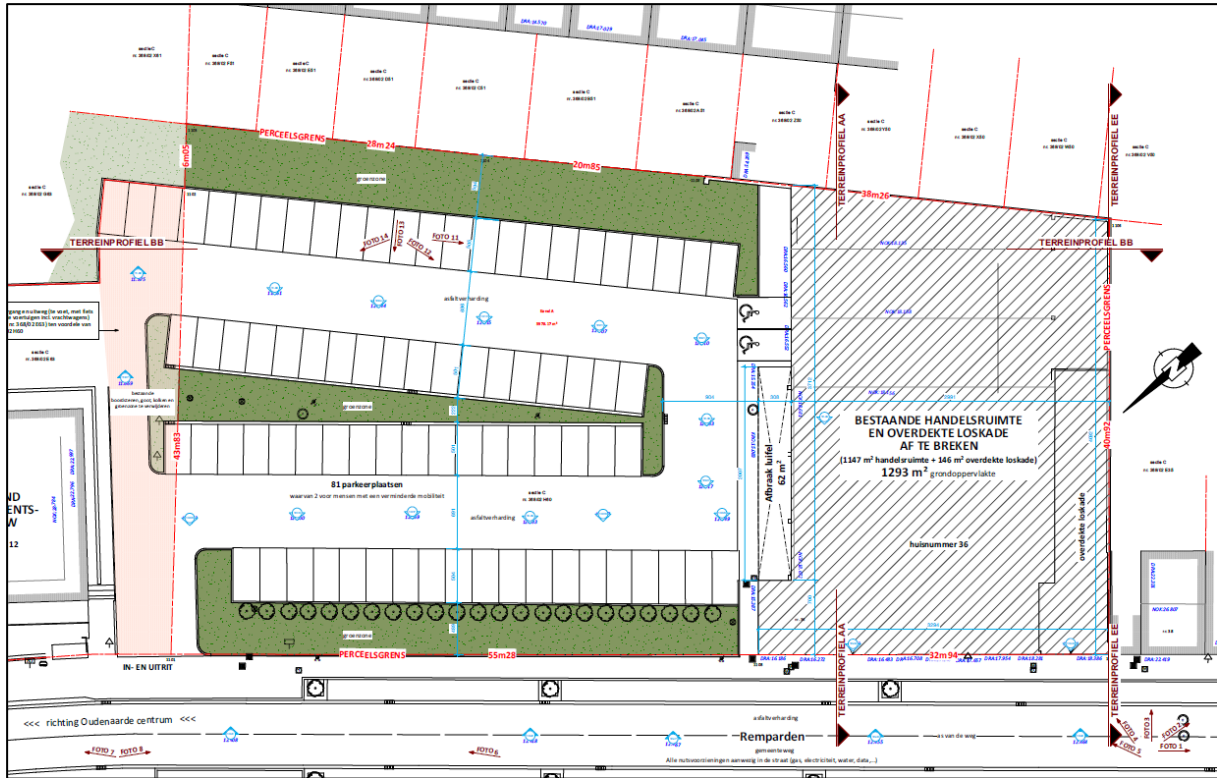
Figuur 1: Zicht op het terrein en de parking vanuit het noorden⁶

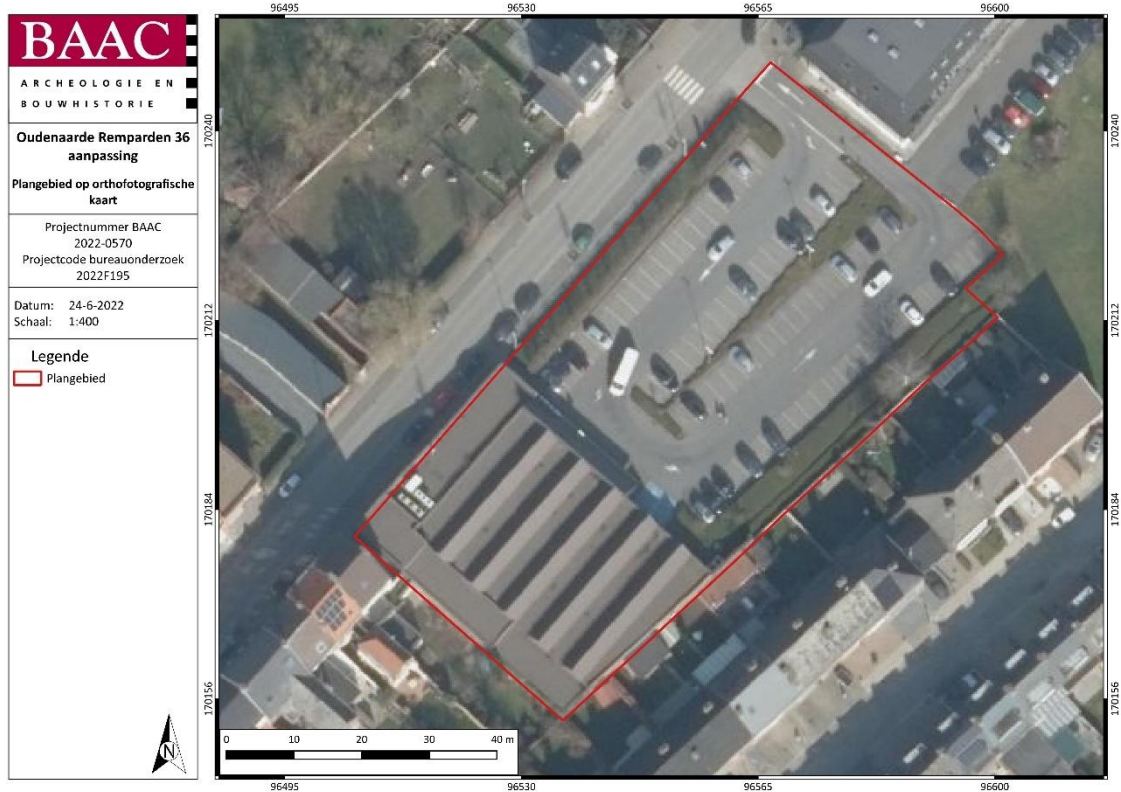
Figuur 2: Zicht op het terrein en het winkelfiliaal vanuit het zuiden.⁷

⁶ Google Maps, 3.10.2020

⁷ Ibid.

Figuur 3: Huidige toestand⁸

Plan 4: Plangebied op meest recente orthofotografische kaart⁹ (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

⁸ Plannen aangebracht door opdrachtgever

⁹ AGIV 2022d

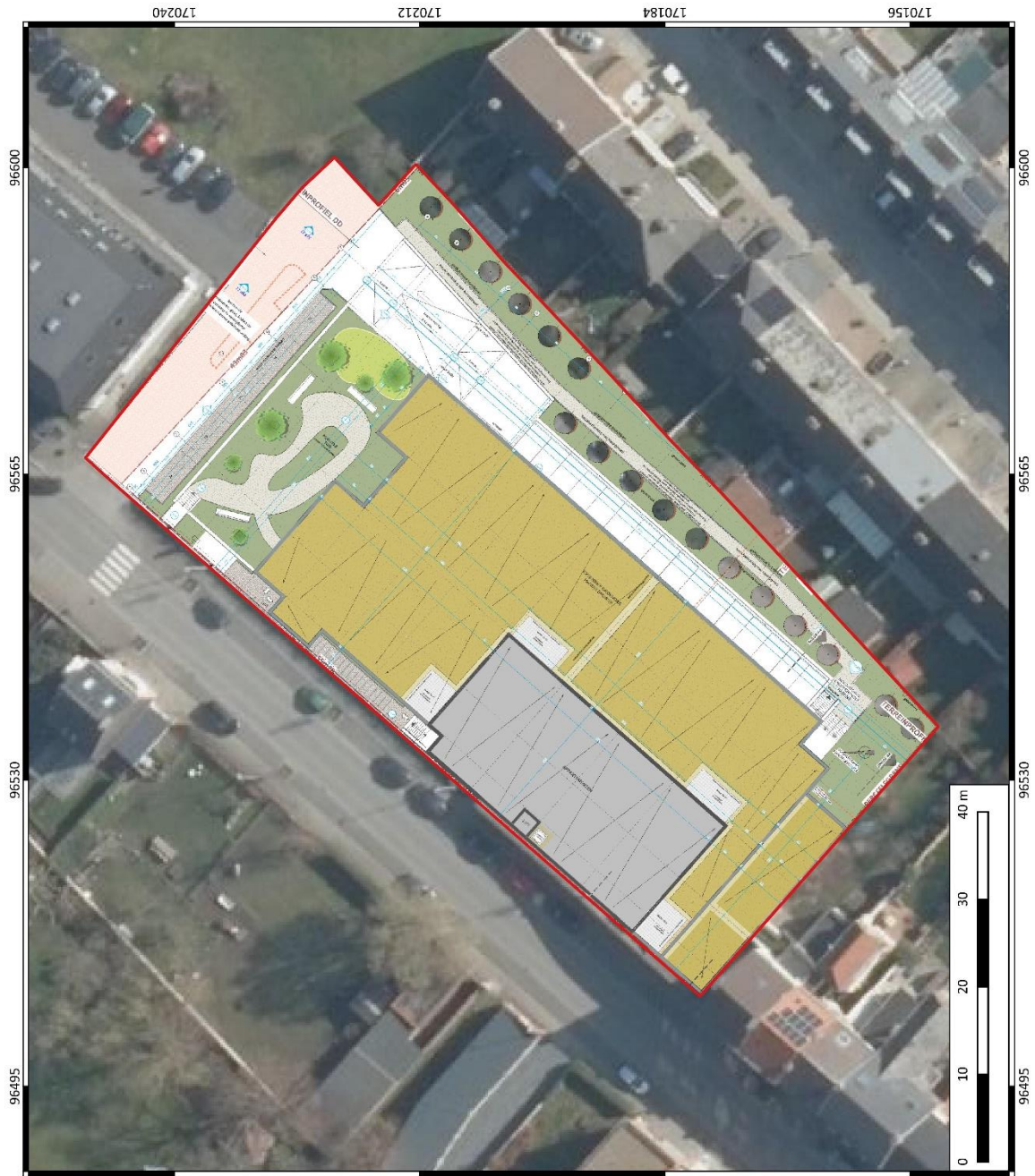
1.5.2 Geplande werken en bodemingrepen

Algemeen

De opdrachtgever plant op het terrein de aanleg van een nieuw filiaal van de winkelketen Aldi met wooneenheden met een ondergrondse parking onder de volledige nieuwbouw, gesteund op paalfunderingen. De oppervlakte van de ingreep bedraagt ca. 4.300 m².

- Het huidige filiaal en de bovengrondse parkeergelegenheid op perceel 368/2H60 worden in eerste instantie afgebroken en verwijderd (Figuur 3).
- Een half-ondergrondse parkeergarage zal zich nagenoeg over de volledige oppervlakte van het plangebied bevinden (ca. 2.900 m²). De bodem van de garage is voorzien op +10,35 m TAW, 2,05 m onder het huidige maaiveld. Voor de vloerplaat en koffer is nog een bijkomende verstoring van 50 cm voorzien. De algemene verstoring bevindt zich dus zo'n 2,55 m beneden maaiveld.
- De nieuwbouw wordt gefundeerd door middel van paalfunderingen. Dit betekent een nog grotere en diepere verstoring (zie Figuur 4). Zo is de impact van funderingspalen op het bodemarchief niet beperkt tot de verstoring van de paal zelf, maar maakt ook de zone tussen de palen hier deel van uit, zowel omwille van fysieke impact (zetting, grondwatertafel, ...) als omwille van het onleesbaar worden van het bodemarchief.
- Riolerings, hemelwaterputten en septische putten zijn voorzien onder en rond de parkeergarage. De hemelwaterputten rond de parkeergarage worden aangelegd op + 8,7 m TAW. Deze onder de parkeergarage op + 7,35 m TAW (3 m onder het niveau van de garage). De septische putten rond de garage reiken tot + 10,20 en 9,8 m TAW en deze onder de garage tot + 8,25 m TAW.
- Ten zuiden van parking is een loskade voorzien in lichte helling. De bodemplaats zal zich tussen + 12,46 en 12,60 m TAW bevinden.
- Tegen de zuidoostelijke projectgrens zullen enkele bomen worden aangeplant en wordt een pad aangelegd. Hiervoor is een uitgraving voorzien tussen 30 en 50 cm -mv.
- Boven het filiaal worden appartementen aangelegd in de zuidwestelijke hoek.
- Op perceel 368/2E63 zullen de bestaande boordstenen, goot, kolken en groenzone verwijderd worden en zal nieuwe asfaltverharding aangewerkt worden. De aanwezige verharding wordt niet opgebroken.

Met deze werken worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden mogelijk vernietigd.

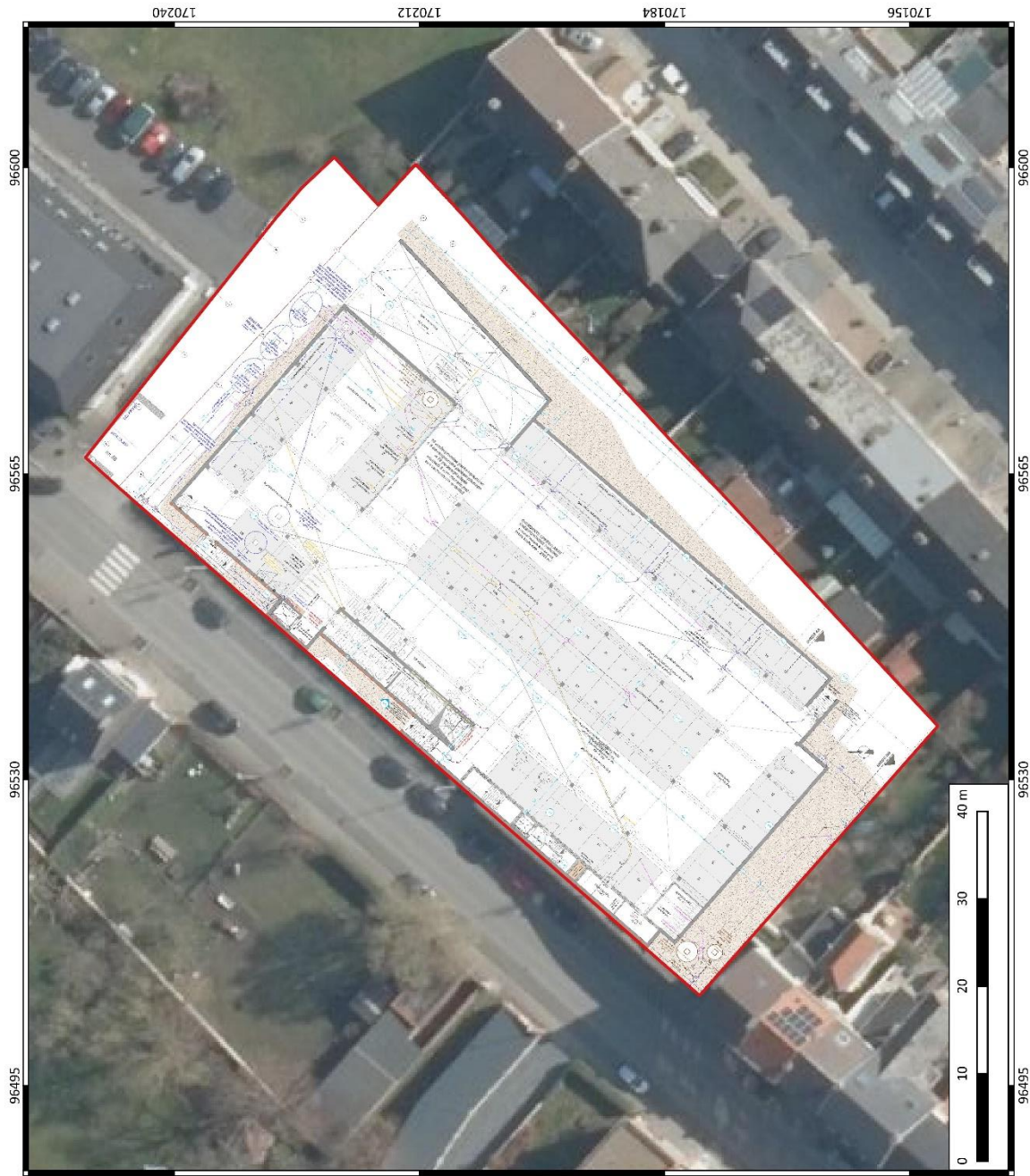

 <p>BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE</p>	<p>Oudenaarde Remparden 36 aanpassing</p>
	<p>Plangebied met geplande werken</p>
<p>Projectnummer BAAC 2022-0570 Projectcode bureauonderzoek 2022F195</p>	<p>Datum: 24-6-2022 Schaal: 1:400</p>
<p>Legende Plangebied</p>	

Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting¹⁰ op GRB-basiskaart¹¹(digitaal; 1:1; 24.06.2022)

¹⁰ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹¹ AGIV 2022b

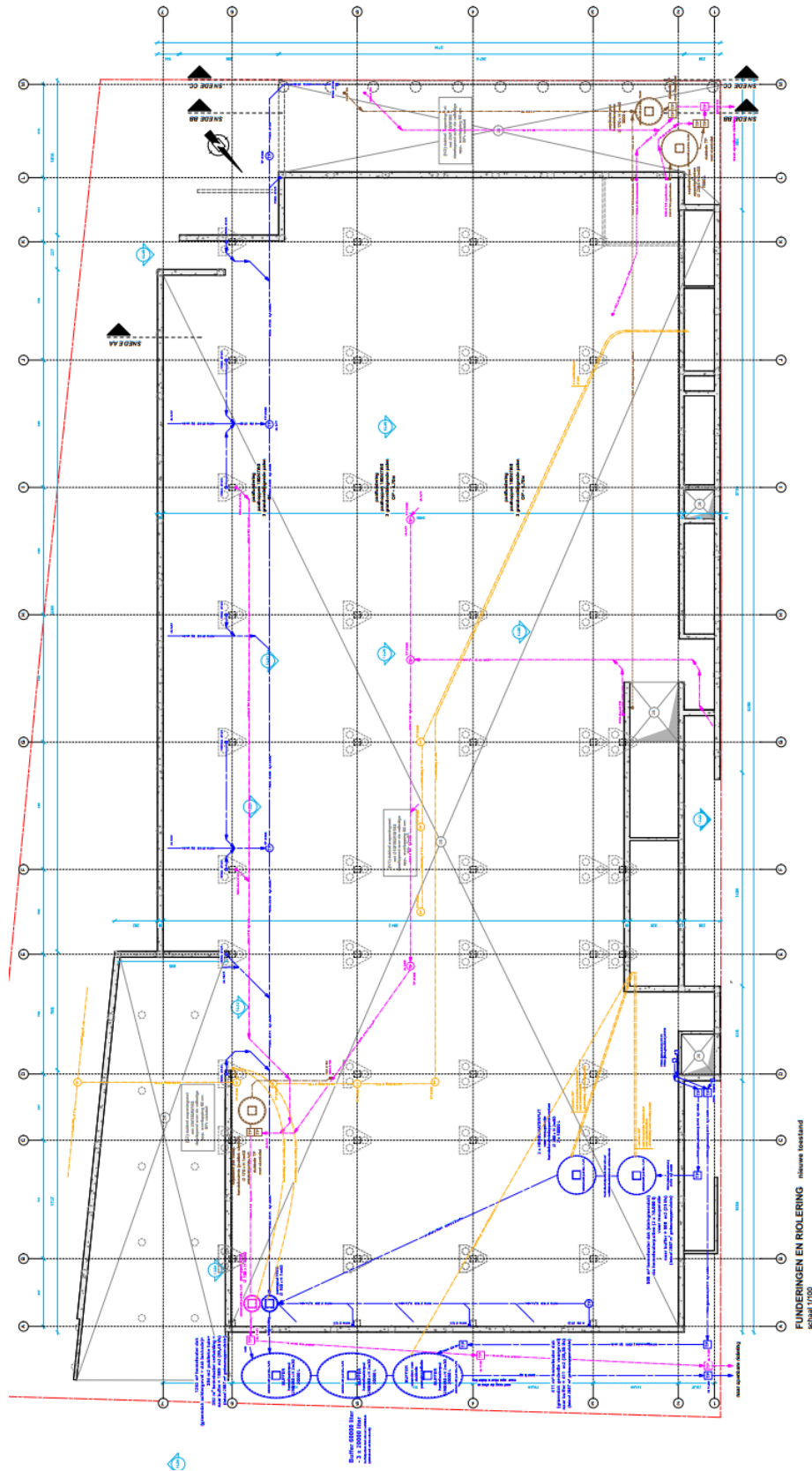

 <p>BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE</p>	<p>Oudenaarde Remparden 36 aanpassing</p>
	<p>Plangebied met geplande werken kelderniveau</p>
<p>Projectnummer BAAC 2022-0570 Projectcode bureauonderzoek 2022F195</p>	<p>Datum: 24-6-2022 Schaal: 1:400</p>
<p>Legende Plangebied</p>	

Plan 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting kelderniveau¹² op GRB-basiskaart¹³ (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

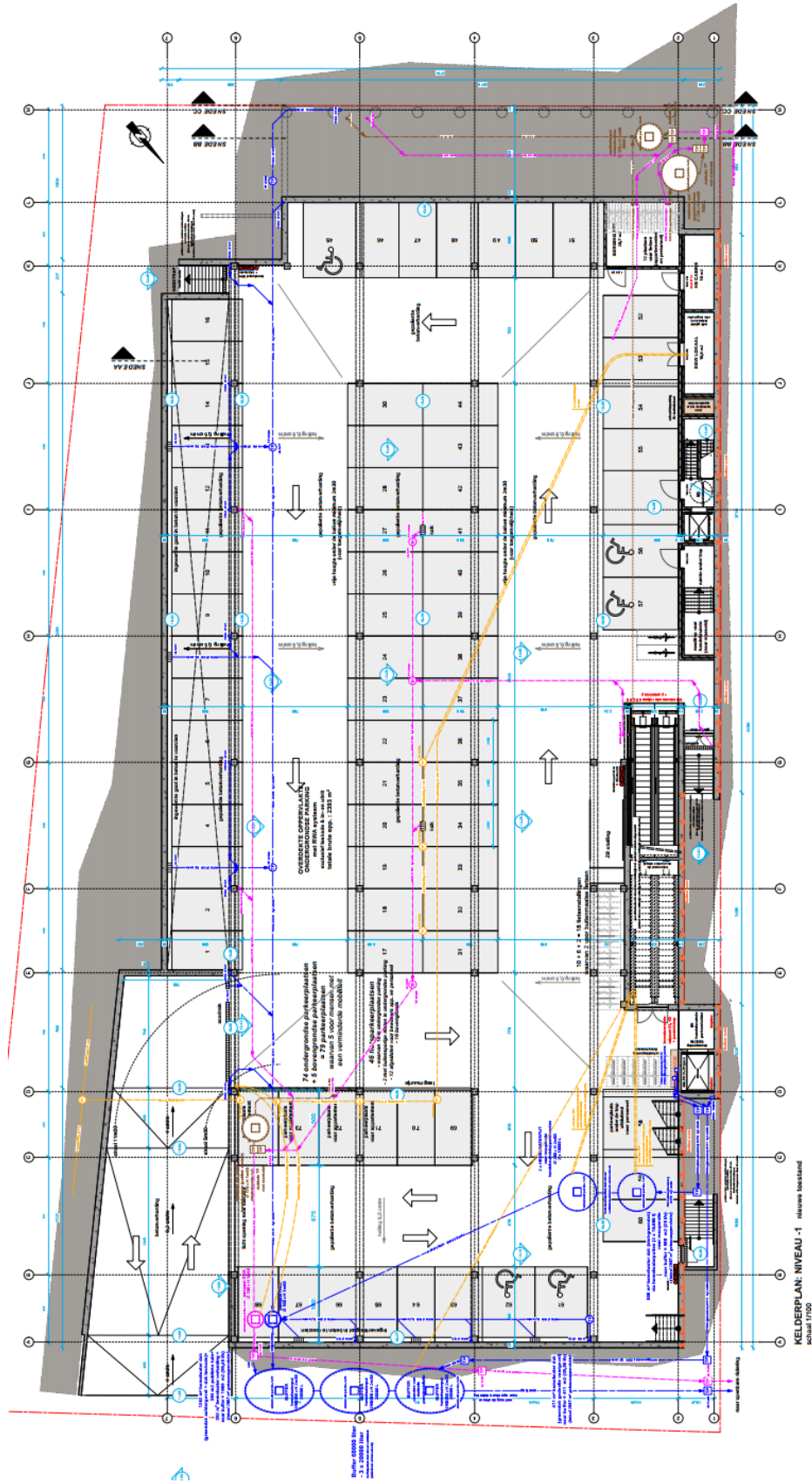
¹² Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹³ AGIV 2022b

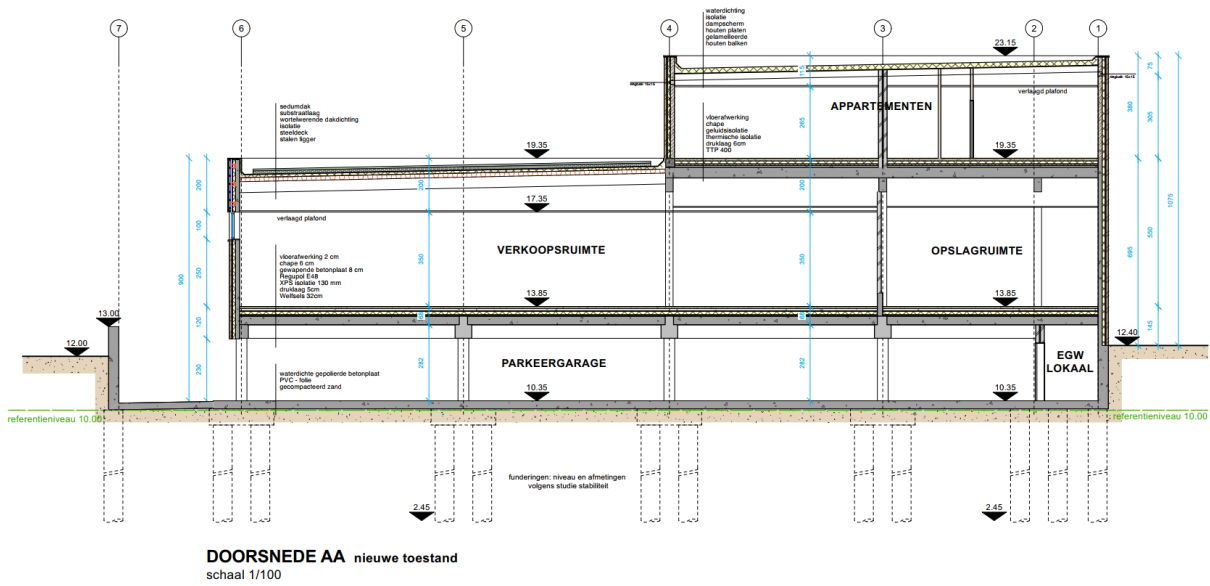
Figuur 4: Funderingsplan en rioleringsplan¹⁴

¹⁴ Plannen aangebracht door opdrachtgever

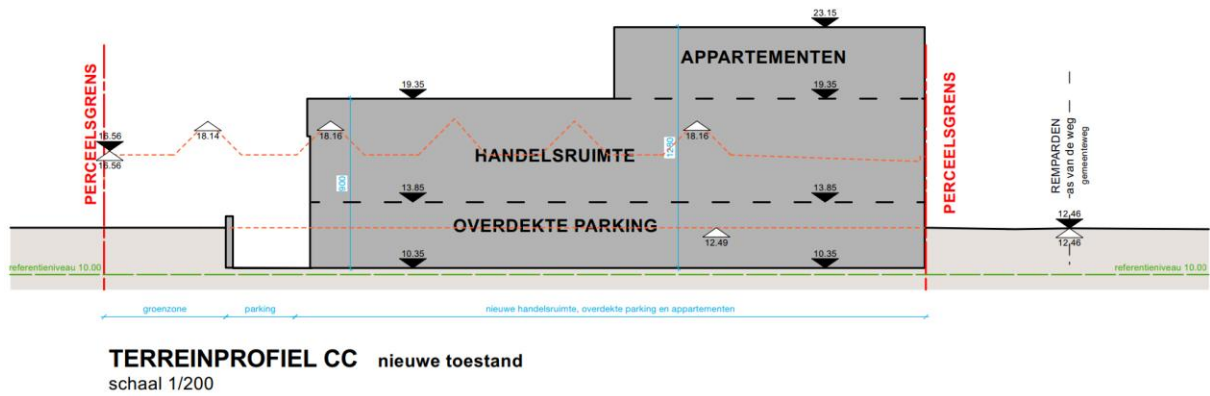

Figuur 5: Kelderplan¹⁵

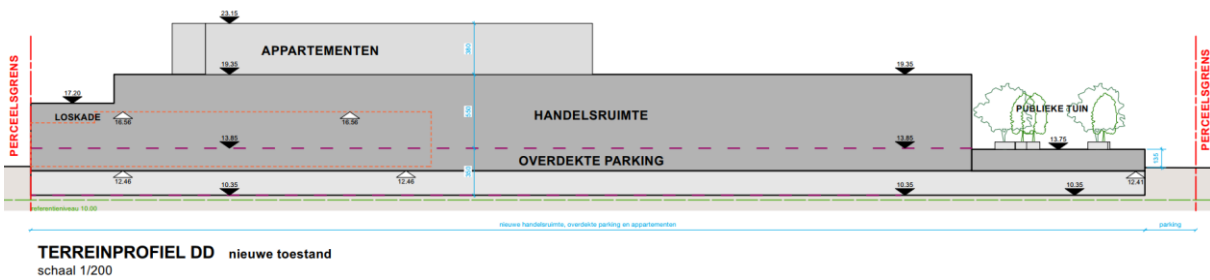
¹⁵ Plannen aangebracht door opdrachtgever

Figuur 6: Doorsnede AA van de toekomstige inplanting¹⁶

Figuur 7: Terreinprofiel CC van de toekomstige inplanting¹⁷

Figuur 8: Terreinprofiel DD van de toekomstige inplanting¹⁸

¹⁶ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

¹⁷ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

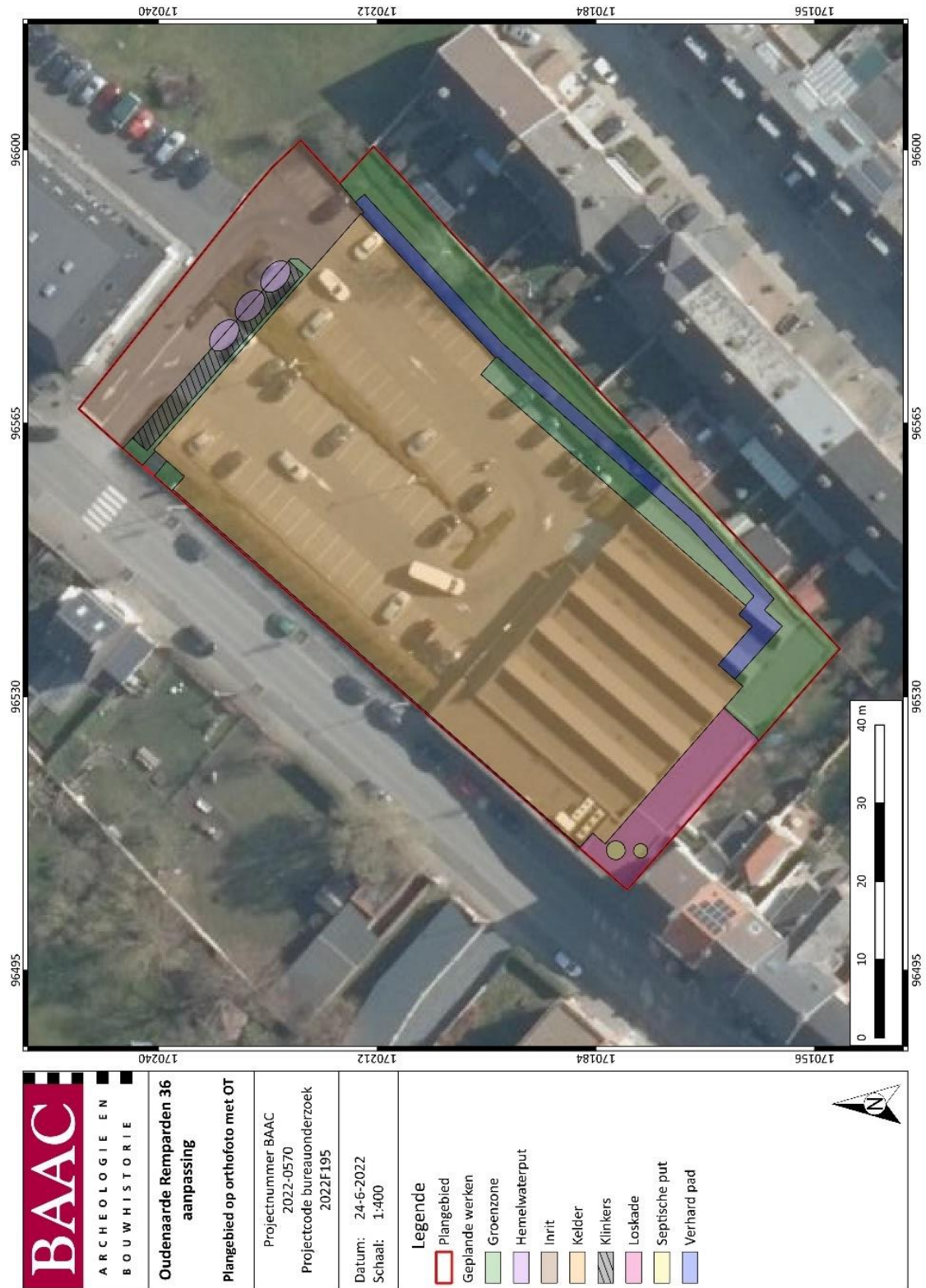
¹⁸ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Impactanalyse

- De parkeergarage zal een oppervlakte van ongeveer 2.900 m² beslaan. Hiervoor is een diepteverstoring van 2,55 m -mv voorzien. Hieronder zullen nog rioleringen, water- en septische putten worden aangelegd.
- Het gebouw wordt verankerd door middel van paalfunderingen. Het niveau en de afmetingen van de funderingspalen wordt bepaald na stabiliteitsstudie, maar deze zullen zeker tot +2,75 m TAW reiken (ongeveer 10 m beneden maaiveld).
- Voor de groenzone met pad ten oosten van het gebouw is een verstoringsdiepte tussen 30 en 50 cm voorzien.
- Ter hoogte van perceel 368/2E63 blijft de aanwezige verharding behouden. Hier zullen geen diepgaande verstoringen plaatsvinden.
- De waterputten in het noordoosten zullen de bodem verstoren tot op een diepte van ca. 3,3 m onder het niveau van de parkeergarage (+ 8,7 m TAW). De septische putten in het zuidwesten reiken tot + 10,2 m en + 9,8 m TAW en zullen dus lokaal tot 2,66 m onder huidig maaiveldniveau (vastgesteld op + 12,46 m TAW) reiken. De septische put onder de parkeergarage wordt geplaatst op + 8,25 m TAW, ca. 4 m onder huidig maaiveld.

1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen op het terrein staan en verharding aanwezig is die moet worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen en parking uitgevoerd dient te worden.

Plan 7: Inplanting toekomstige werken op orthofoto¹⁹ (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

¹⁹ AGIV 2022d

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze en strategie

2.1.1 Onderzoeksdoelstelling

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

2.1.2 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

2.1.3 Methoden en technieken

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Digitaal hoogtemodel
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart

- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19^e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.²⁰

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Van Deventer
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Vandermaelenkaart
- Kaart van het Beleg van Oudenaarde (1613-1616)
- Cartesius:
 - o Oudenaarde. Plan de l'enceinte (17^e eeuw)
 - o Plan de la Ville de Audenaarde (1701)
 - o Plan de Oudenaarde (1745)
 - o Kaart met de fortificaties rond Oudenaarde (1750)
 - o Plan der te Expropreeerene gronden (1824)
 - o 3^e directie van fortificatien (Militaire kaarten in 1934 door de Nederlandse regering aan België overgedragen) (1830)
 - o Luchtfoto (1951)

Met dank aan Marc Brion van het Agentschap Onroerend Erfgoed voor het advies rond de militaire geschiedenis van Oudenaarde.

²⁰ CARTESIUS 2022

2.2 Assessment

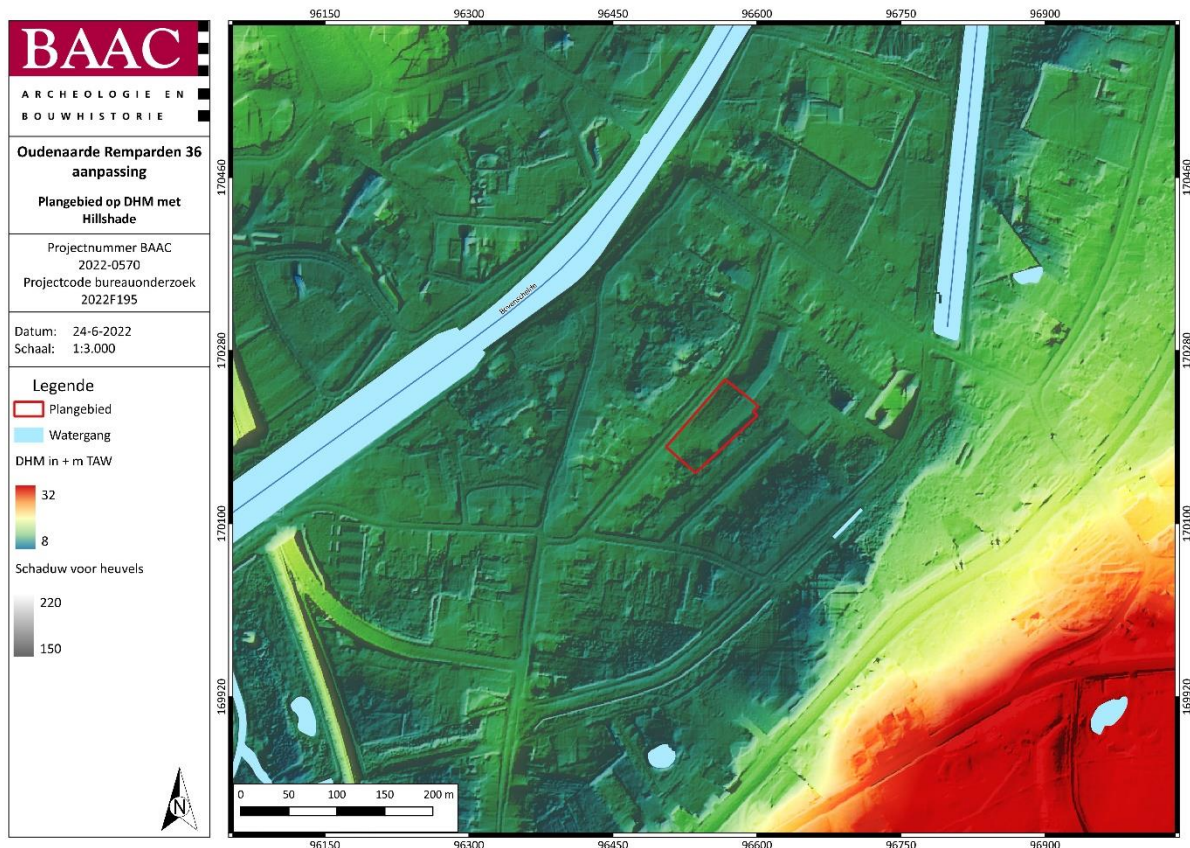
In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.2.1 Landschappelijk kader

Topografische situering

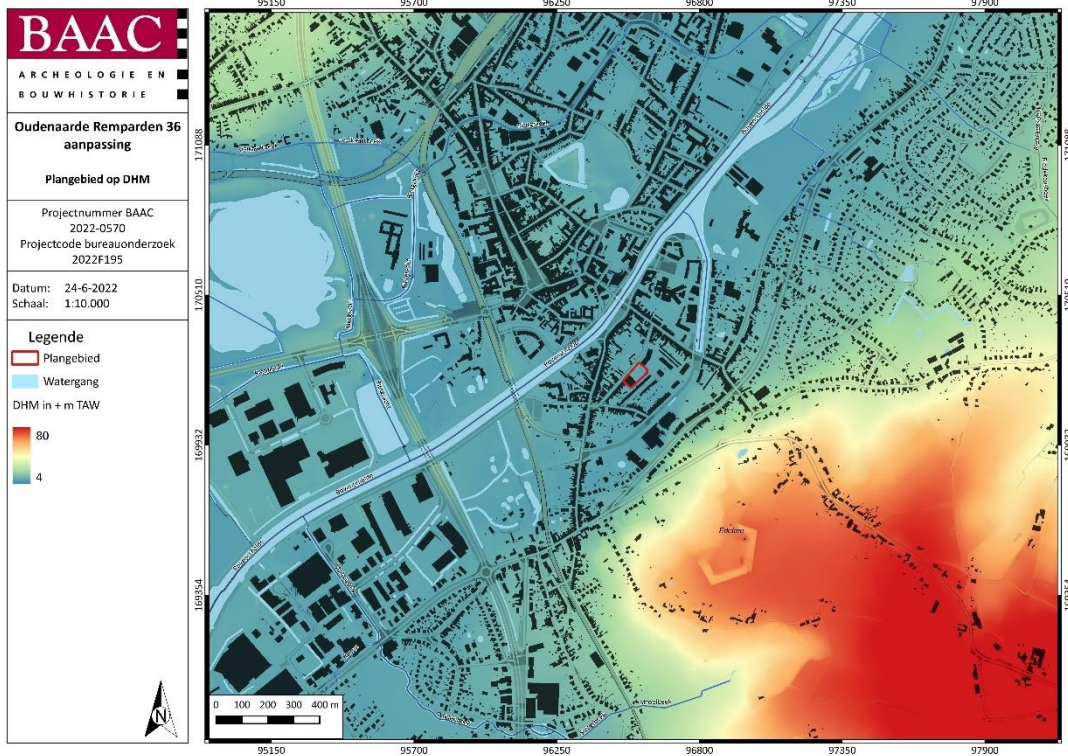
De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1 en Plan 2. Het plangebied is gelegen tussen de Schelde en een doodlopende Scheldearm, langs de straat Remparden, ten zuidoosten van Oudenaarde.

De wijde omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen +11 m en ca. +73 m TAW (Plan 8 en Plan 9). Op macroschaal bevindt het plangebied zich aan de rand van de Scheldevallei binnen het Schelde-Leie interfluvium. De (Boven)Schelde stroomt op zo'n 160 m ten westen van het plangebied met een zuidwest-noordoostelijke oriëntatie. Het plangebied zelf bevindt zich op een hoogte tussen +11,62 en +12,41 m TAW (Figuur 9 en Plan 10).

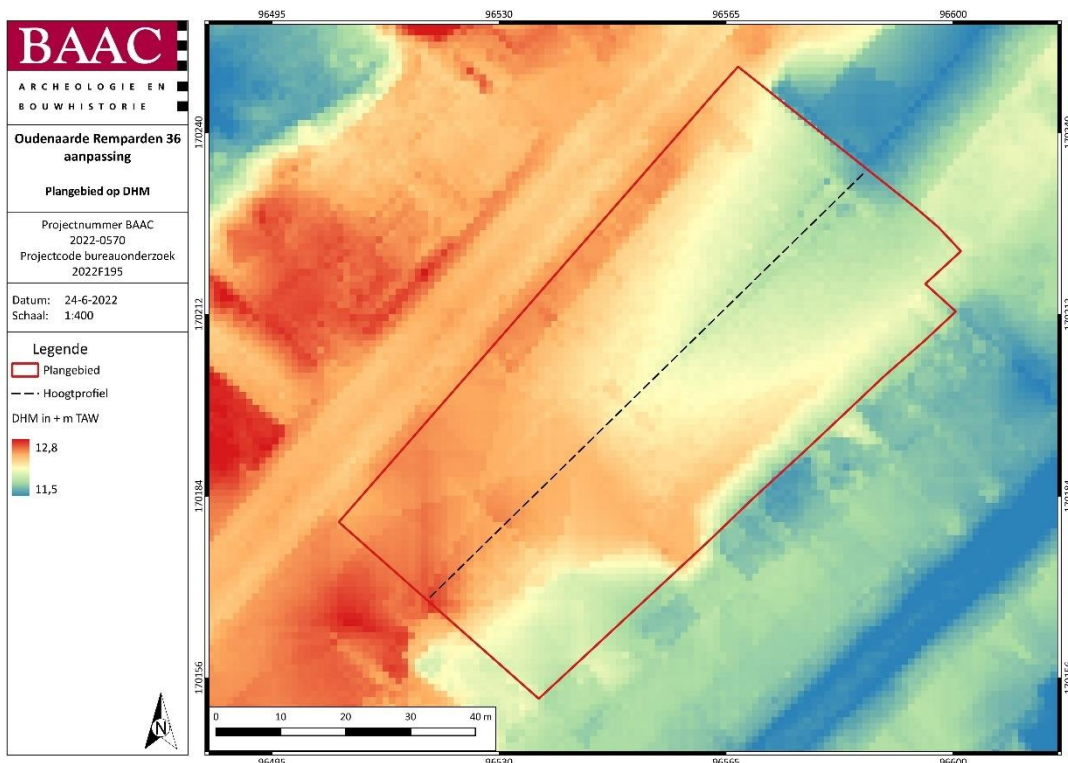

Plan 8: Plangebied op DHM (Hillshade)²¹ (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

²¹ AGIV 2022a

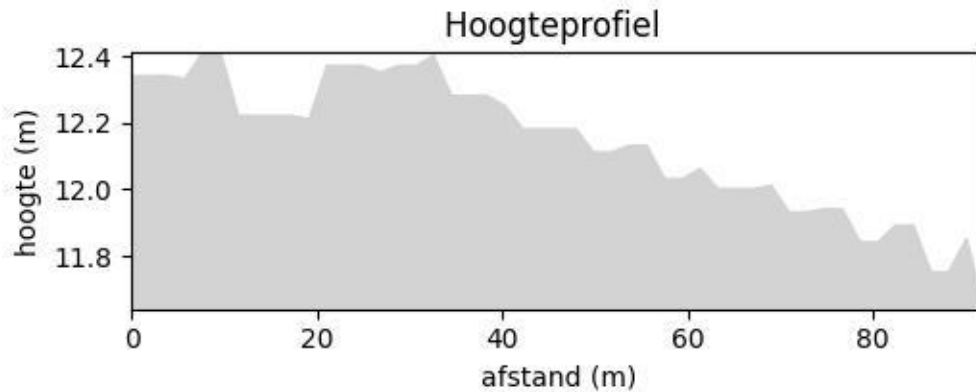
Plan 9: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)²² met waterwegen (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

Plan 10: Plangebied en hoogteverloop op het DHM²³ (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

²² AGIV 2022a

²³ AGIV 2022a

Figuur 9: Hoogteverloop plangebied

Landschappelijke situering

Het huidige landschap rondom het plangebied wordt gedomineerd door de Schelde. De vlakte van de Schelde maakt deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Naast deze vlakte wordt de ruime regio rond het plangebied gekenmerkt door een sterk gevarieerd landschap. Het meest in het oog springend is het sterk golvend gedeelte van de Vlaamse Ardennen, gesitueerd in het oosten en het zuidoosten, waar verschillende toppen boven de 100 m genoteerd worden. De hoogste toppen bestaan uit de Formatie van Diest die met zijn typische ijzerzandsteenbanken zeer resistent is gebleken tegen erosie allerhande. Het gebied tussen de Leie en de Schelde, ten westen van het plangebied bestaat uit een meer golvend landschap. Het merendeel van de onderscheiden grondsoorten in de pedologie van de Vlaamse Vallei worden in de ruime omgeving aangetroffen, nl. de zand-, de lemige zand-, de licht zandleem-, de zandleem- en de leemgronden. In de alluviale vlaktes, waarbinnen het plangebied zich bevindt, zijn eveneens de kleigronden aanwezig.²⁴

Paleogeen en neogeen (tertiair)

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door dagzomende afzettingen van het Lid van Moen. Naar het westen toe worden deze bedekt door het Lid van Aalbeke en de Formatie van Tielt. Het Lid van Moen en Aalbeke behoren tot de Formatie van Kortrijk (Plan 11). Deze formatie werd zo'n 52 miljoen jaar geleden afgezet. De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud.

De Formatie van Tielt is een marien lithostratigrafische eenheid die over het algemeen bestaat uit grijsgroen, fijn zand tot silt dat kleihoudend is. Dit materiaal werd zo'n 50 miljoen jaar geleden afgezet.

De donkergrijze tot blauwe, glimmerhoudende klei van het Lid van Aalbeke is een homogene maritieme afzetting die bijna uitsluitend uit zeer fijnsiltige klei zonder zandfractie bestaat.

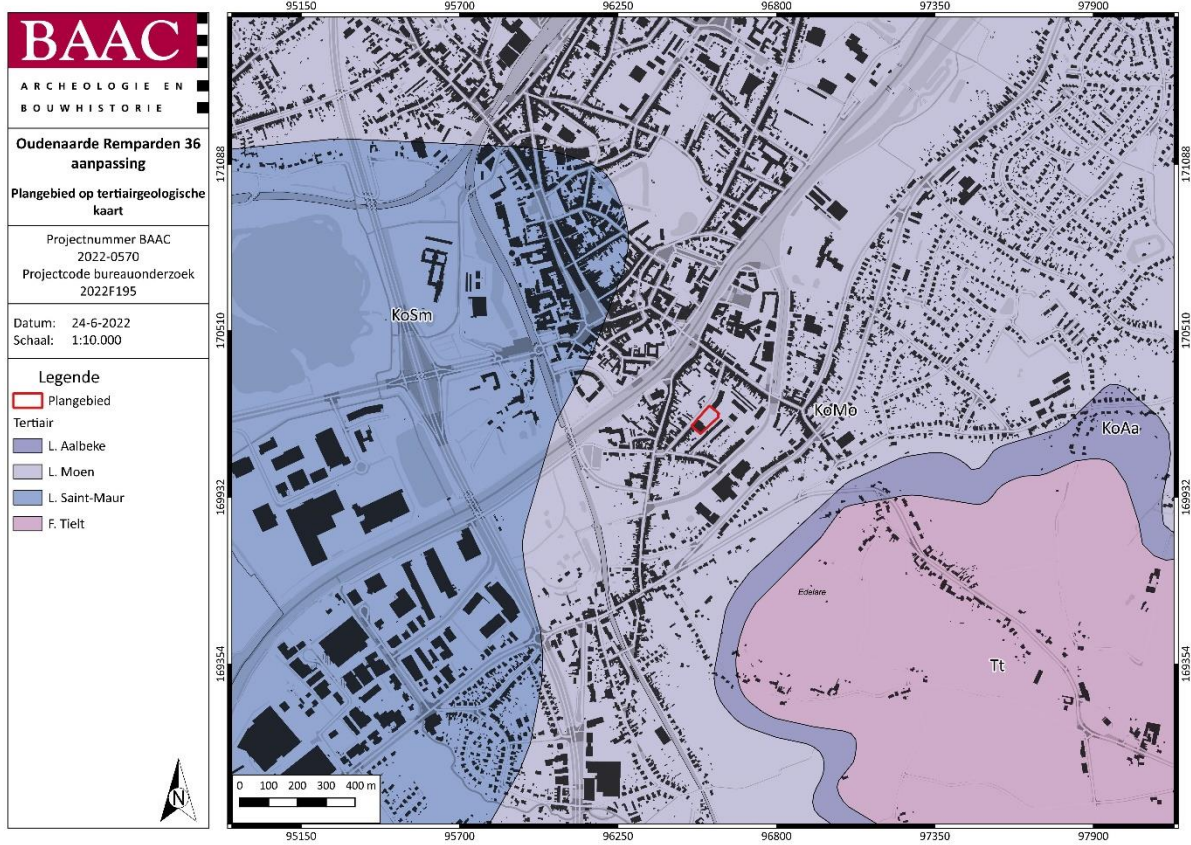
Het plangebied ligt binnen het Lid van Moen dat bestaat uit heterogene grijze, kleihoudende siltige tot zandige afzettingen met kleilagen en die *nummulites planulatus* kunnen bevatten.

Quartair

Op de quartairgeologische kaart met de schaal 1:50.000 wordt het plangebied aangeduid als type 30 (Plan 12). De bovenste afzetting is fluviatiel, met een textuur van klei tot zand en mogelijk ontwikkeld veen. Daaronder bevinden zich zandige tot zandlemige eolische afzettingen, homogeen bovenaan, en

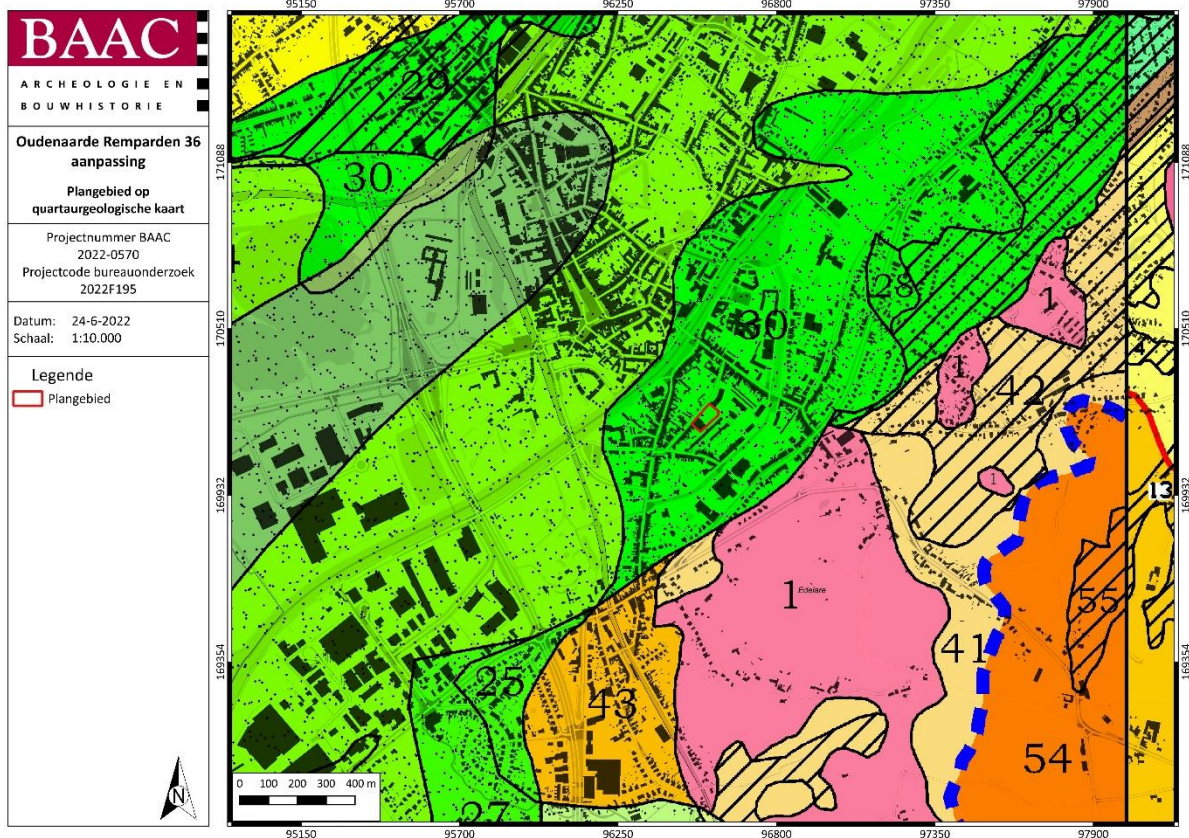
²⁴ BOGEMANS 2003

een alternatie van zand- en lemlagen onderaan. Deze eenheid kan gedeeltelijk of geheel weggeërodeerd zijn. De onderliggende afzetting is een combinatie van hellingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen met een complex van lemige tot zandlemige lagen afgezet door een verwilderd systeem. Dit ligt bovenop zandige, vlechtende rivierafzettingen. De onderste afzettingen zijn grofkorrelige, vlechtende rivierafzettingen. Deze eenheid is mogelijk afwezig.

Plan 11: Plangebied op de tertiairgeologische kaart²⁵ (digitaal; 1:50.000; 24.06.2022

²⁵ DOV VLAANDEREN 2022b

Plan 12: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000²⁶ (digitaal; 1:50.000; 24.06.2022)

Bodem²⁷

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Ten noorden en ten zuiden van het plangebied zijn grote zones gekarteerd als opgehoogde gronden (ON). Ten oosten van het plangebied komen voornamelijk *Pdc*, *Ldp* en *Lep* gronden voor.

Pdc gronden zijn matig natte licht zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodems komen vooral voor in depressiegebieden van het licht zandleemgebied.

Ldp gronden zijn matig natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Het betreft colluviale gronden, gekenmerkt door een laag recent geërodeerd sediment. Meestal wordt op geringe tot matige diepte een bedolven textuur B (p(c), p1, po) of een tertiair substraat aangetroffen. Het colluviaal dek onderscheidt zich van het autochtoon zandleem door de aanwezigheid van kleine houtskool- en baksteenrestjes.

Lep bodems zijn natte zandleembodem zonder profielontwikkeling. Deze hydromorfe alluviale bodem is veel te nat en soms kortstondig geïnundeerd in de winter en vochtig in de zomer. De kleur is overwegend grijs met talrijke roestvlekken; dieper dan 80 cm wordt blauwgrijs reductiemateriaal aangetroffen.

Het sonderingsverslag van Sondex nv uitgevoerde op 28 augustus 2020 maakt echter ook gewag van aanwezige kleibodems in het plangebied.

²⁶ DOV VLAANDEREN 2022c

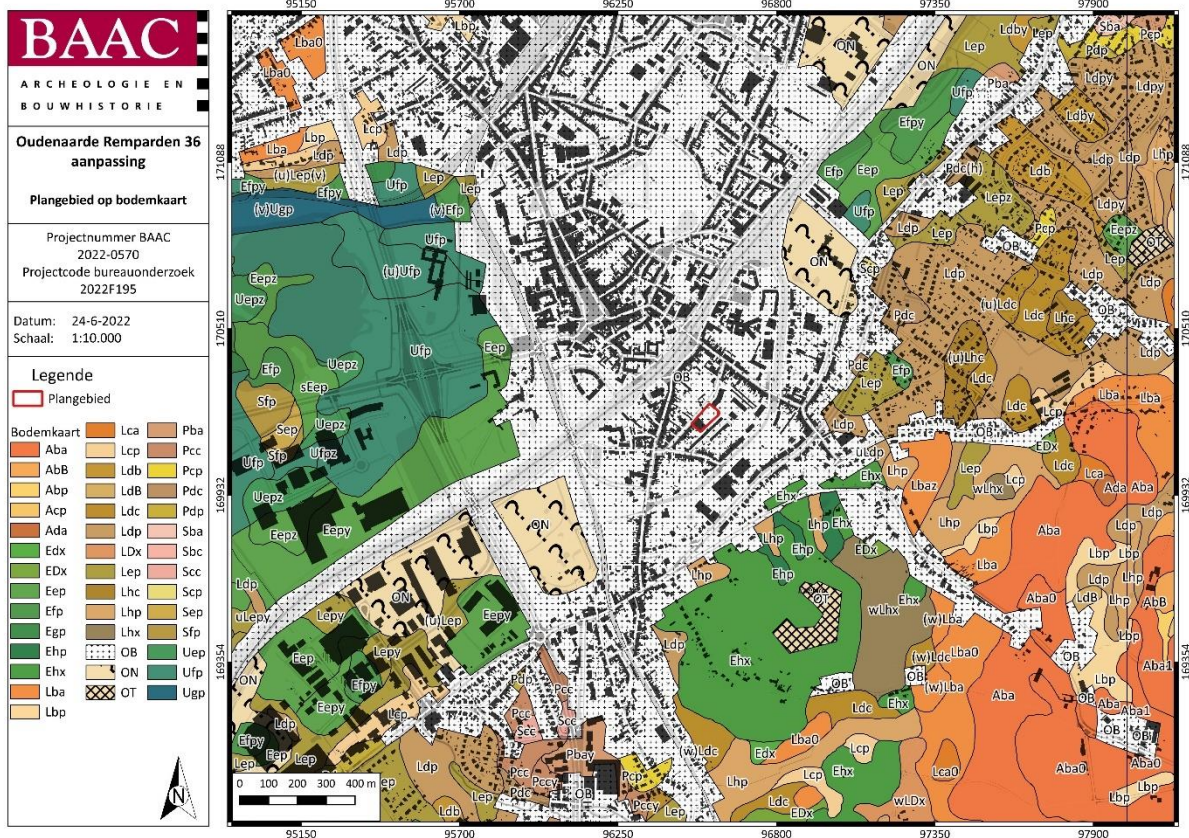
²⁷ DOV VLAANDEREN 2022a

4. bodemsamenstelling

Uit de resultaten van de sonderingen kan de volgende vermoedelijke samenstelling worden afgeleid:

1. vanaf het maaiveld tot ongeveer R – 1 m à R – 1.5 m: bovenlaag, mogelijks geroerde en/of aangevulde grond.
De verharding werd doorboord, dit verklaart de nulwaarden in de bovenste centimeters.
2. vervolgens tot ongeveer R – 5.3 m à R – 6.1 m: (zeer) slappe leem of klei en/of los gepakt leem- of kleihoudend zand; mogelijks veenhoudend.
3. vervolgens tot ongeveer R – 7.5 m à R – 8.5 m: los gepakt leem- of kleihoudend zand en/of matig vaste tot vaste zandhoudende leem of klei.
4. vervolgens tot ongeveer R – 11.3 m: los tot matig dicht gepakt leem- of kleihoudend zand.
5. vervolgens tot het eindpeil van de sonderingen: matig vaste tot vaste zandhoudende klei.

Figuur 10 Fragment uit sonderingsverslag Sondex²⁸

Plan 13: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen²⁹ (digitaal; 1:20.000; 24.06.2022)

²⁸ Zie bijlage 6

²⁹ DOV VLAANDEREN 2022a

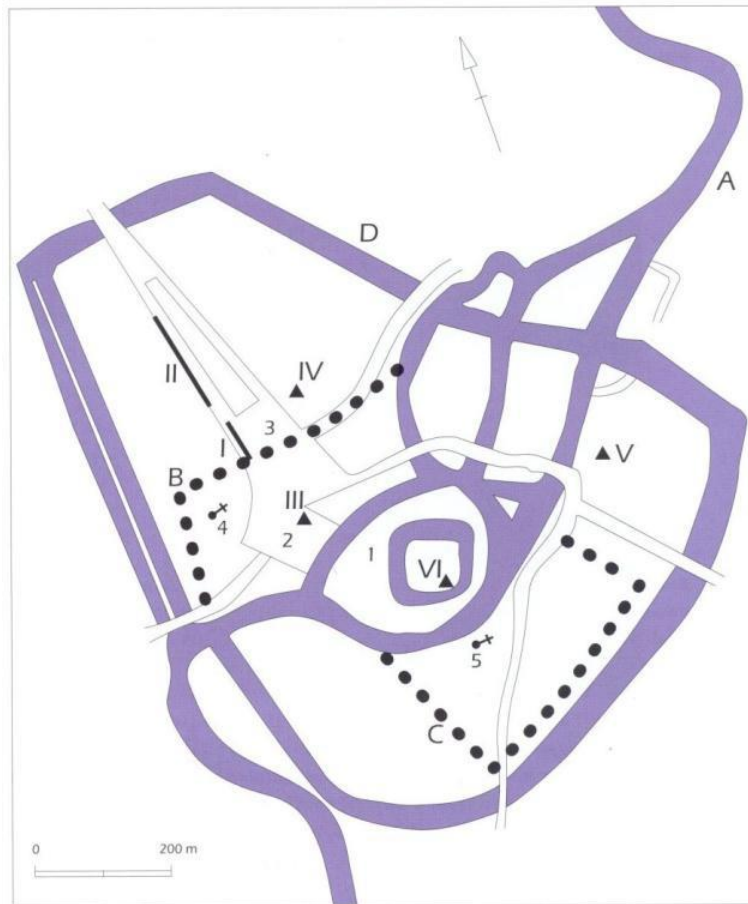
2.2.2 Historisch-cartografisch kader

Het Germaanse toponiem *Aldenard(ensis)* ("oude aanlegplaats" of "oude weide") wordt voor het eerst vermeld in 1038.³⁰ Oudenaarde zou ontstaan zijn na de teloorgang ca. 1050 van de vroegmiddeleeuwse *portus* van Ename als een nieuwe nederzetting stroomopwaarts aan de Schelde, op de plaats waar de graaf circa 1000 een burcht had gebouwd. De gunstige ligging aan de Schelde stimuleerde de handelsactiviteit en de ontwikkeling van een nederzetting op beide oevers tot een stedelijk gebied.

De ontstaansgeschiedenis van de stad begint bij de oprichting van de "borch" (burcht) van Oudenaarde, een versterking of donjon, mogelijk opgericht in opdracht van graaf Boudewijn IV circa 1000, dus nog voor de verovering van Ename in 1034. De '*turris Aldenardensis*' wordt voor de eerste maal vermeld in 1064. Iets verder op de westoever van de Schelde ontstond een woonkern en handelsnederzetting bij de Sint-Walburgakerk. Vermoedelijk is deze 11^e-eeuwse Sint-Walburgaparochie een afsplitsing van de moederparochie Eine. Aan het eind van de 11^e eeuw ontstond aan de oostoever van de Schelde tevens de '*ville neuve*' Pamele, dat behoorde tot de heer van Pamele-Oudenaarde. Reeds in de 12^e eeuw kreeg Pamele een stadskeure.

De geschiedenis van de stadsversterking is nog onduidelijk. Reeds eind 12^e eeuw had Oudenaarde een vesting met verscheidene poorten, onder meer de Hoofdellooze poort, de Beverepoort, de Einepoort en de oude Meerspoort. In 1214, na de slag van Bouvines, werden de stadsvesten gesloopt. Door het Verdrag van Melun (1227) kreeg de graaf echter toestemming de poorten opnieuw op te bouwen. Tussen 1230-60 werd de vesting opgeschoven naar het westen en een nieuwe Meerspoort gebouwd. De stadsvesten werden zeker reeds voor 1253 door de heer van Pamele verder uitgebreid rondom het belendende Pamele (Figuur 11). In 1290 werd de stad met stenen muren in plaats van met wallen omringd. Het stadsdeel ten noorden van het stadhuis was reeds binnen de muren opgenomen maar vertoonde nog niet de dichte bebouwing zoals in de oudste stadskern. In 1384 verenigde de graaf van Vlaanderen de baljuwschappen van Pamele en Oudenaarde. Het uitzicht van de middeleeuwse stad werd in belangrijke mate bepaald door het religieuze leven. Vanaf de 13^e eeuw waren in de stad een groot aantal kloostergemeenschappen gevestigd. In de 14^e eeuw werd - samen met een belfort en lakenhal - een groot rechthoekig marktplein aangelegd, waarop de voornaamste straten uitkwamen die naar de vroegere stadspoorten voeren. De kleine stad verrijkte aanzienlijk door een bloeiende lakennijverheid, tapijtindustrie en zilversmeedkunst.

³⁰ BERINGS 1989, pp.101-103

Figuur 11: Algemene situeringskaart van Oudenaarde, naar Van Deventer (16^e eeuw) A: Natuurlijke Schelde; B: 12^e-eeuwse stadsomwalling; C: Oudste stadswal van Pamele (12^e-eeuws); D: 13^e-eeuwse stadsomwalling omwalling³¹

Het plangebied situeert zich aan de rand van de historische stad. De evolutie ervan hangt heel nauw samen met de stadsontwikkeling van Oudenaarde. Om die reden zal deze evolutie worden geschetst aan de hand van het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze kaarten kan een beeld worden gegeven van de veranderingen binnen de onderzoekslocatie door de eeuwen heen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. In de 19de eeuw verschenen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten.

Kaart van Jacob van Deventer (1558-1575)

De oudste bruikbare cartografische bron voor het plangebied is de kaart van Van Deventer (1558-1575). Op de kaart ligt het plangebied ten zuiden van de *Berchstraete*. Daar wordt de straat Rempaerden weergegeven net ten westen van de loop van de Schelde.

In 1415-16 liet Jan zonder Vrees vestingmuren, versterkt door middel van rondelen en vierentwintig torens, rondom de stad bouwen ter verdediging van de aanvallen van de Gentenaars, zie het oudst gekende stadsplan van Oudenaarde van J. van Deventer (midden 16de eeuw) (Figuur 12). Het betrof

³¹ JANSSENS 2012; DE MAEYER et al. 2015

hier onder meer de zogenaamde "Perretoren" op de linkeroever en de zogenaamde 'Bourgondische toren' op de rechteroever (door een brug met elkaar verbonden) en vijf poorten (Beverepoort, Einepoort, Bergpoort, Baarpoort of Doornikse poort en Meerspoort).

Figuur 12: Plangebied op de kaart van Van Deventer³²

Kaart van het beleg van Oudenaarde

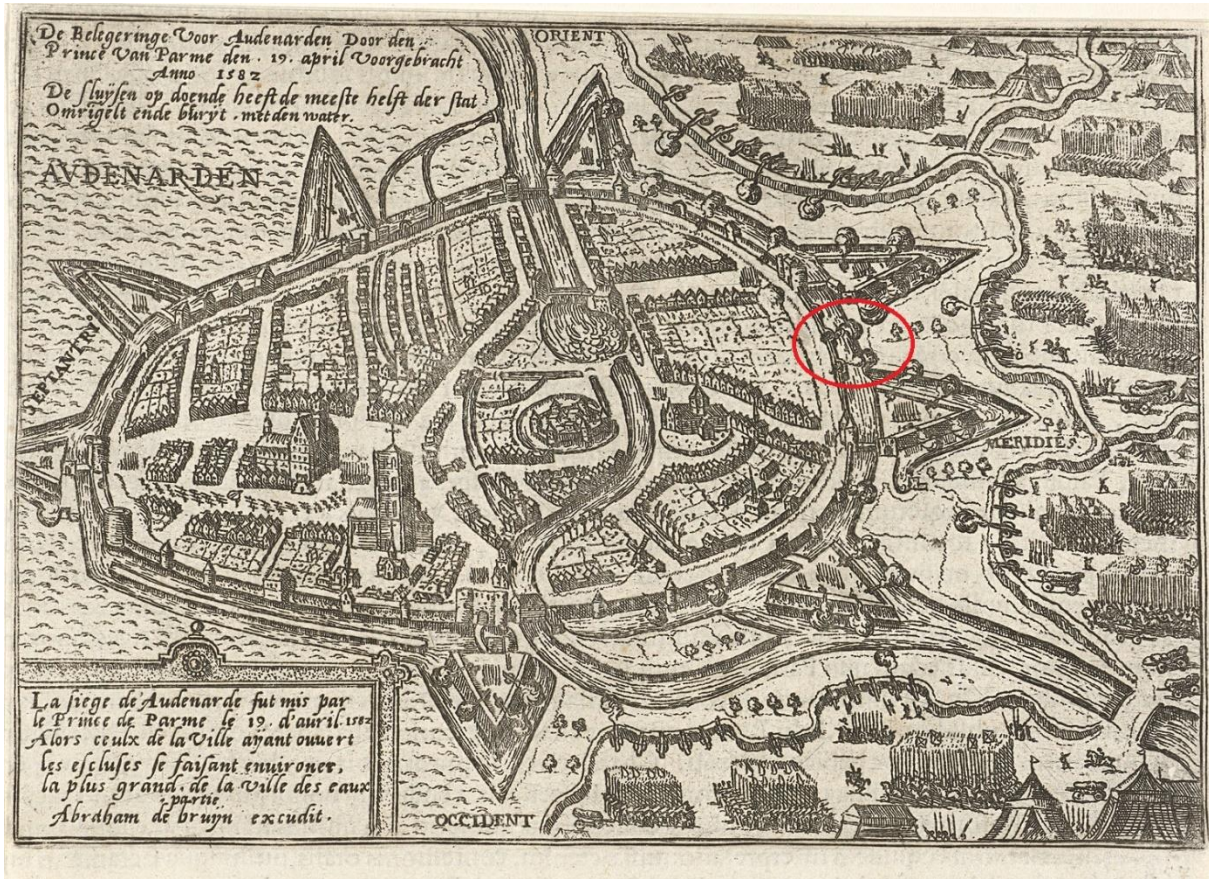
De volgende kaart van het beleg van Oudenaarde, is uitgegeven door Abraham de Bruyn (1540-1587) (Figuur 13). In 1582, tijdens de Tachtigjarige oorlog, wordt Oudenaarde belegerd door Parma. Na twee maanden belegering heeft de stad zich moeten overgeven en is Oudenaarde overgedragen aan het Spaanse Rijk.³³ Op deze kaart wordt de stad omringd door vestingmuren en een gracht. Achter de gracht bevinden zich verschillende bastions, eveneens omringd door water. De eerste bastions aan de versterking werden gebouwd door de Franse calvinist F. de La Noüe eind 16de eeuw.³⁴ Het plangebied bevindt zich naar alle waarschijnlijkheid net ten westen van een van de bastions. Op verschillende

³² http://www.le-petit-bruges.be/html_LPB_geschiedenis/deventer.html

³³ LE CLERC 1730

³⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2016

plaatsen worden hier kanonnen afgebeeld. Op alle andere plannen ligt de Schelde noordelijker. Het is mogelijk dat de schaal van de kaart niet accuraat is. De kaart is immers verschillende tientallen jaren na het beleg van de stad gerealiseerd. Het is dus mogelijk dat de weergave van de versterkingen overeenkomen met de situatie in het begin van de 17de eeuw. De aanduiding van het plangebied en de versterkingen blijft nagenoeg indicatief.

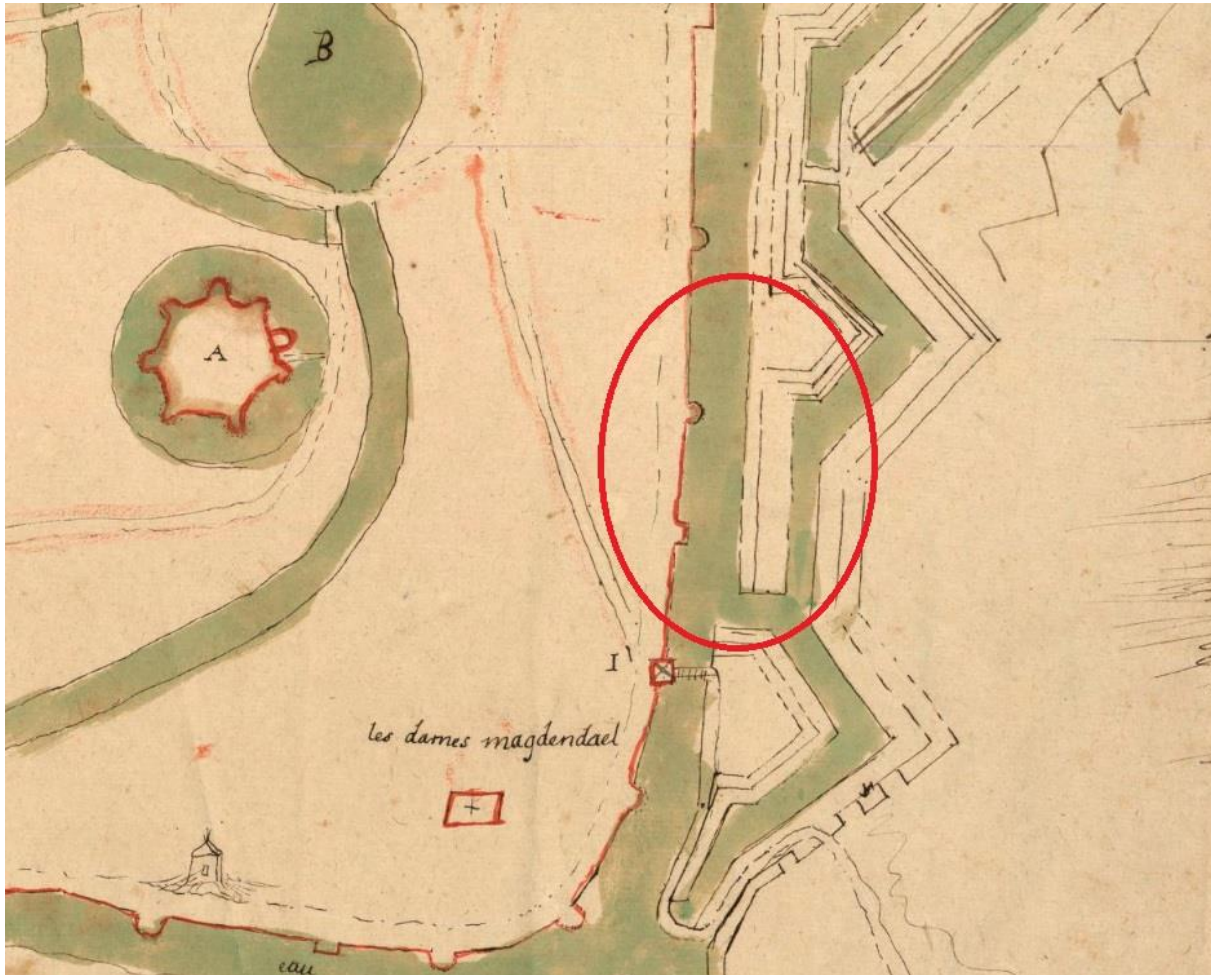

Figuur 13: Parma belegert en veroverd Oudenaarde 1694 (1613-1616)³⁵

³⁵ Rijksmuseum Amsterdam n.d.

De 17de eeuw

Op deze 17de-eeuwse kaart is duidelijk te zien dat de zone ten oosten van de straat Remparden helemaal ingenomen wordt door de verdedigingswerken. Eerst de stadsmuur en vervolgens de omgrachting van de stad.

Figuur 14: Detail uit plan de l'enceinte.³⁶

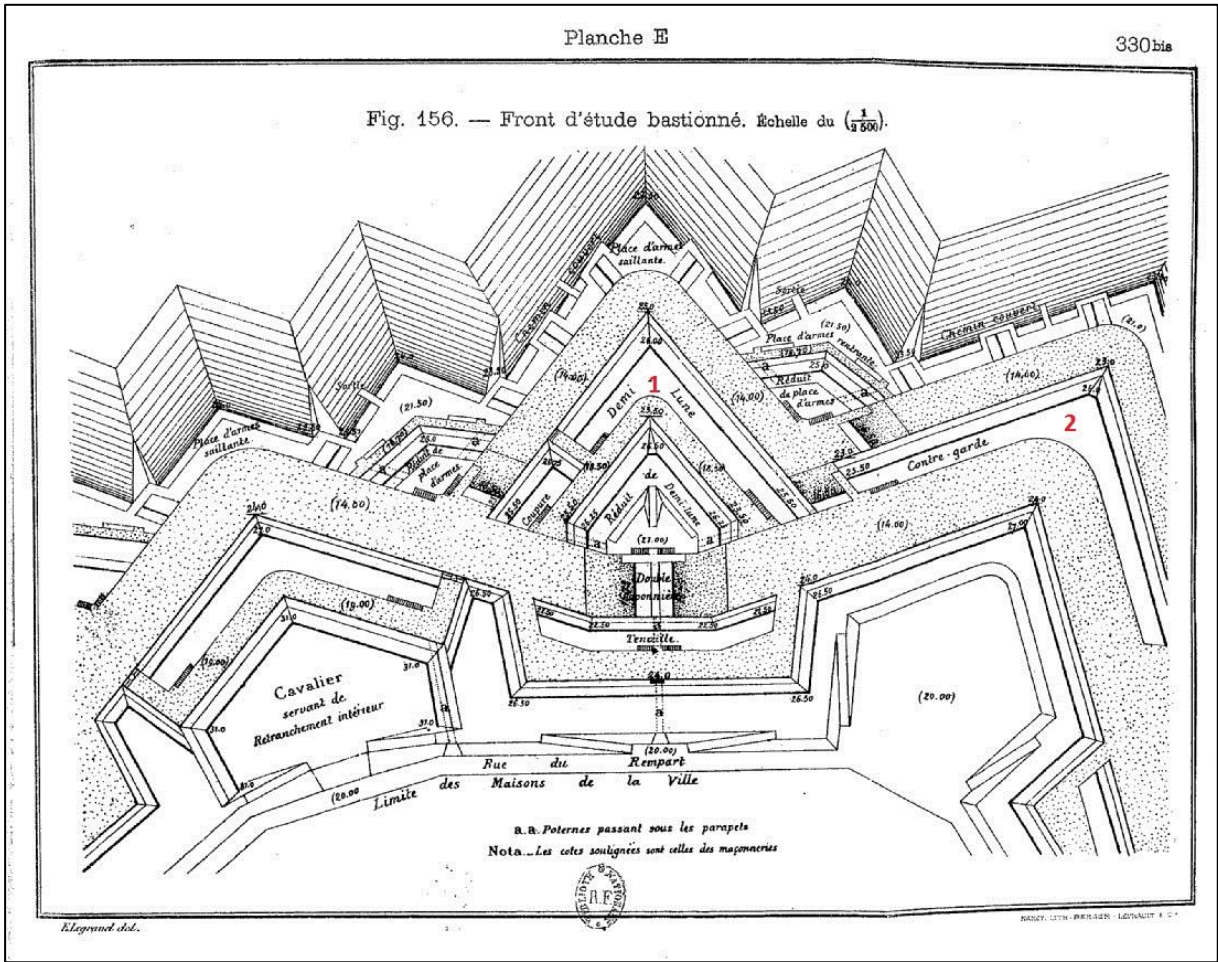
Structuur van de Vaubanvesting

In 1697 wordt een militair plan van de versterkingen van Oudenaarde opgesteld. In 1670 gaf Lodewijk XIV aan maarschalk Vauban de opdracht om de versterkingen van Oudenaarde aan te passen: het oude tracé van de vestingen werd aangevuld met vier nieuwe bastions. Een inundatiegebied beschermde de stad aan west- en zuidwestzijde.³⁷ Het zijn deze versterkingen die hier in beeld worden gebracht. De oorspronkelijke stadskern wordt omgeven door *courtines*, aan de noordelijke, oostelijke en zuidelijke zijde onderbroken door bastions (4) van verschillende afmetingen. Het lijkt erop dat de oorspronkelijke vestingmuur op sommige plaatsen nog aanwezig is (Figuur 18). Ze worden omgeven door de hoofdgracht. In de gracht is ter hoogte van de bastions een *couvre-face* (2) gebouwd met daartussen *demi-lunes* (1). De stad is omgeven door ravelijnen, met uitzondering van het westen van

³⁶ Gallica n.d.

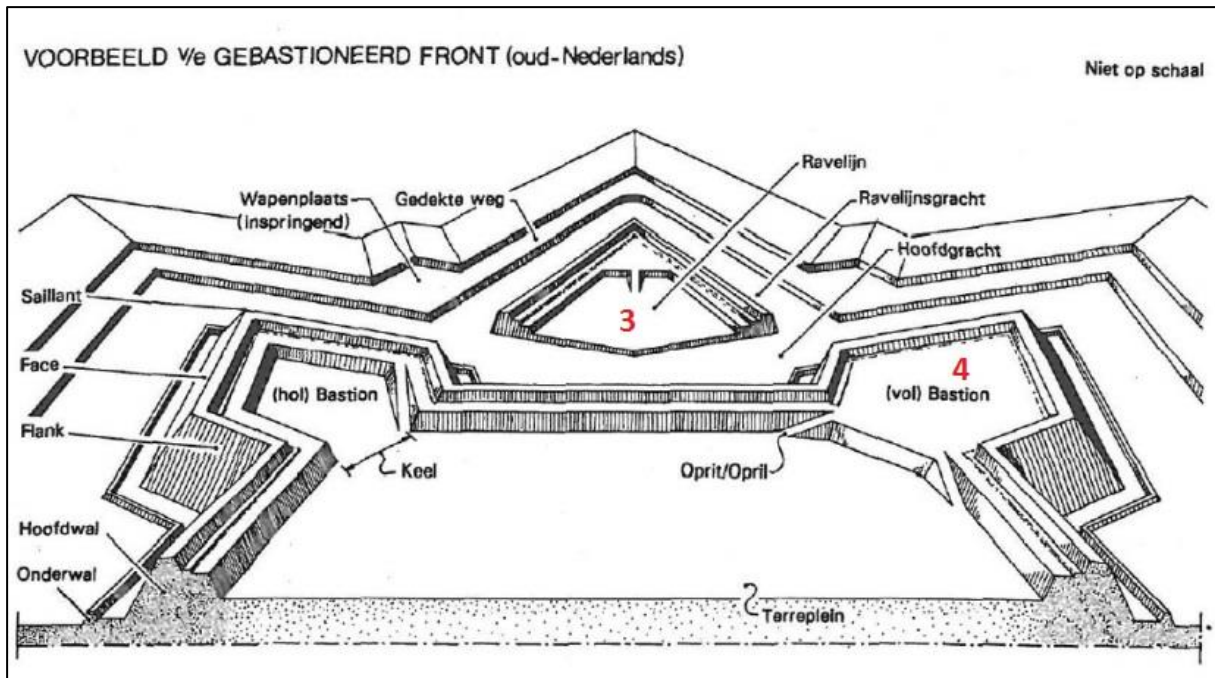
³⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2016

de stad. Deze zijn nogmaals omringd door water.³⁸ Het plangebied situeert zich nu ter hoogte van deze ravelijnen.

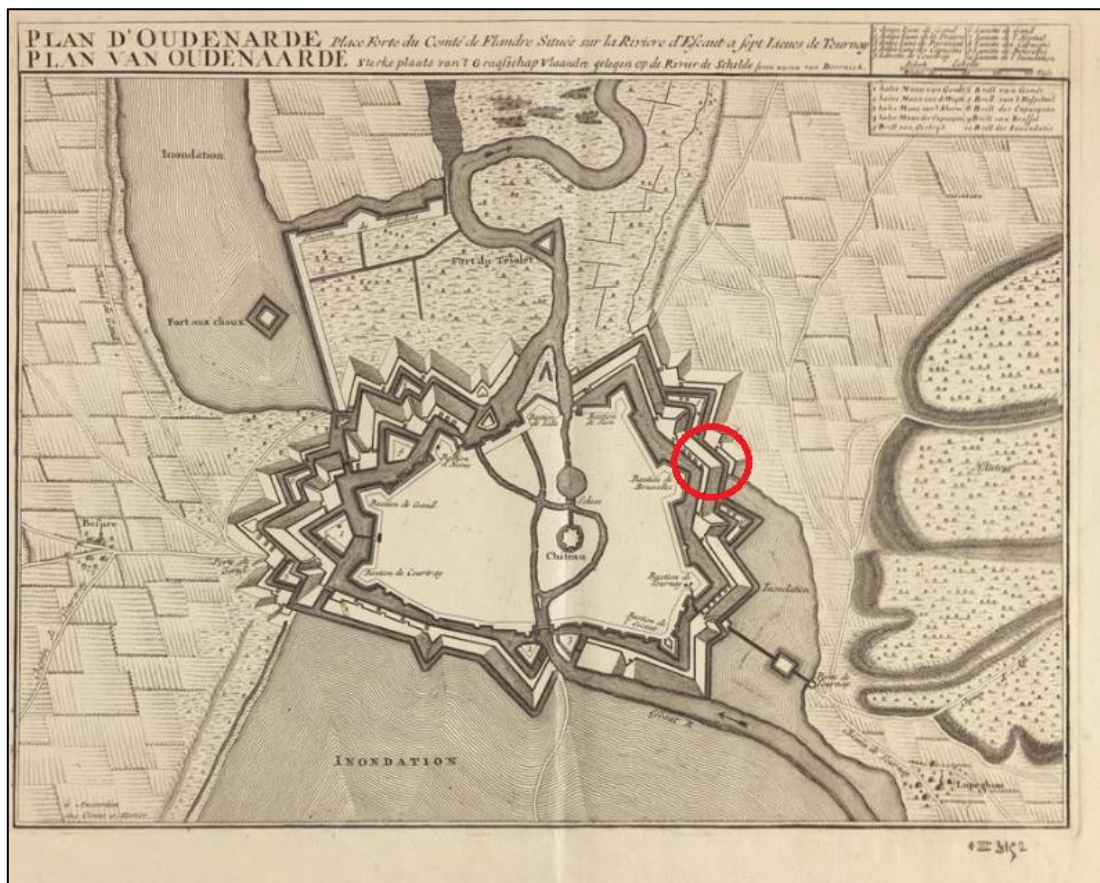

Figuur 15: Aanduiding van de verschillende termen van een stadsomwalling³⁹

³⁸ PLESSIX & LEGRAND-GIRARDE 1909
³⁹ PLESSIX & LEGRAND-GIRARDE 1909

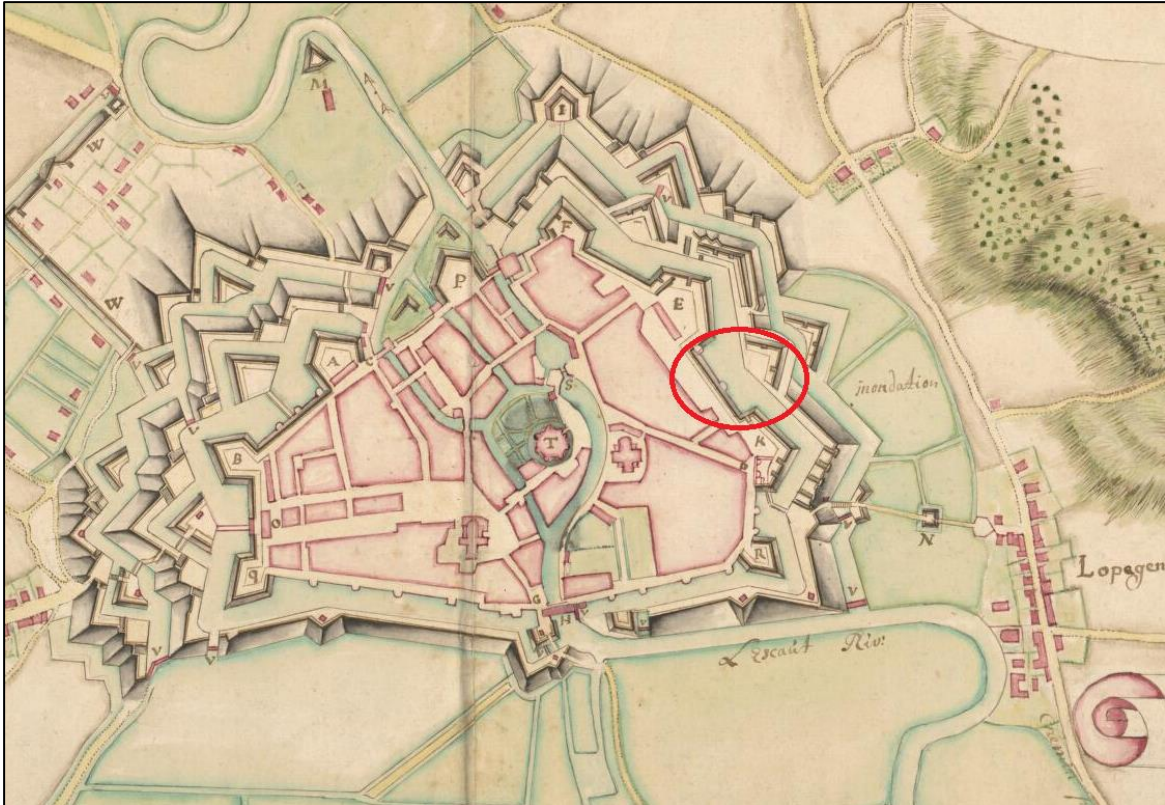
Figuur 16: Voorbeeld van een gebastioneerd front⁴⁰

Figuur 17: Kaart met de fortificaties rond Oudenaarde (1750)⁴¹

⁴⁰ KAMPS et al. 2004

⁴¹ NN 1750

Figuur 18: Detail uit Plan de la Ville de Audenarde uit 1701.⁴²

Figuur 19: Detail uit Plan de Oudenarde.⁴³

⁴² CARTESIUS 1701

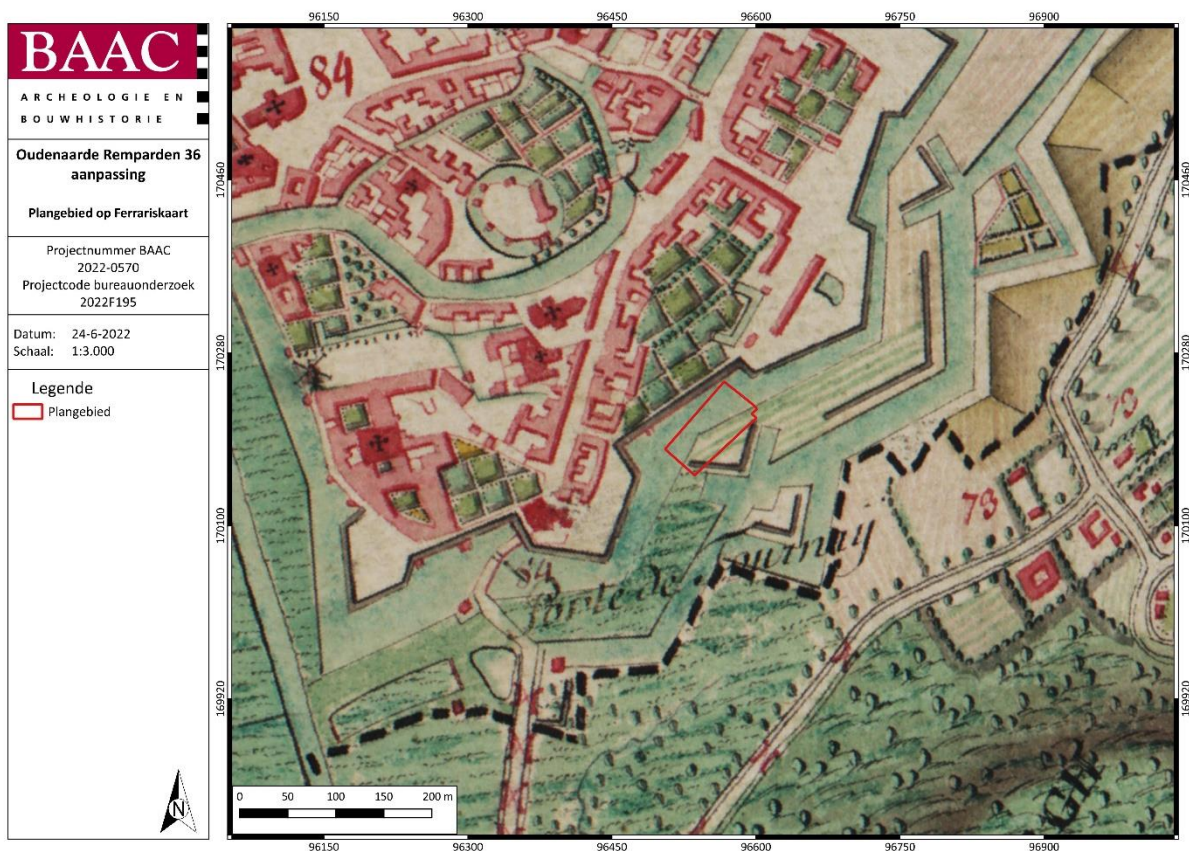
⁴³ France 1745

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaart is een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze is opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.⁴⁴

Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied zich bevindt in de Vaubanvesting en de verdedigingsgracht.

In 1782 werden de vesten verkocht op bevel van Jozef II, met het begin van de ontmanteling tot gevolg. In 1785 volgde de sloop van de stadspoorten. Op de plaats van het kasteel van Pamele werden kavels door particulieren gekocht (1783) en de Kasteelstraat werd dwars doorheen de versterking getrokken (1786).⁴⁵

Plan 14: Plangebied op de Ferrariskaart⁴⁶ (analoog; 1:25.000; 24.06.2022)

Kaarten uit de Nederlandse periode (vroeg 19de eeuw)

Na de (gedeeltelijke) ontmanteling van de Vaubanvesten op het einde van de 18de eeuw werden deze begin 19de eeuw terug opgebouwd tijdens de Hollandse periode.⁴⁷ Figuur 20 toont een detail uit de

⁴⁴ KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2020

⁴⁵ DE GRUYSE 2016

⁴⁶ GEOPUNT 2022b

⁴⁷ Communicatie met Agentschap Onroerend Erfgoed

kaart met te onteigenen gronden uit 1824. Daarop is duidelijk te zien dat de waterwerken van de voormalige vesten een grote impact hebben op de topografie van de omgeving van het projectgebied.

Hoewel Figuur 21 geen weergave toont van de aanwezige bewoning binnen de nieuwe vesten is wel duidelijk merkbaar dat de zone terug werd ingericht als deel van de monumentale verdediging rond de stad met ook een uitbreiding van de waterwegen en de toevoeging van nieuwe ravelijnen.

Figuur 22 toont in profiel de opbouw van de vesten.

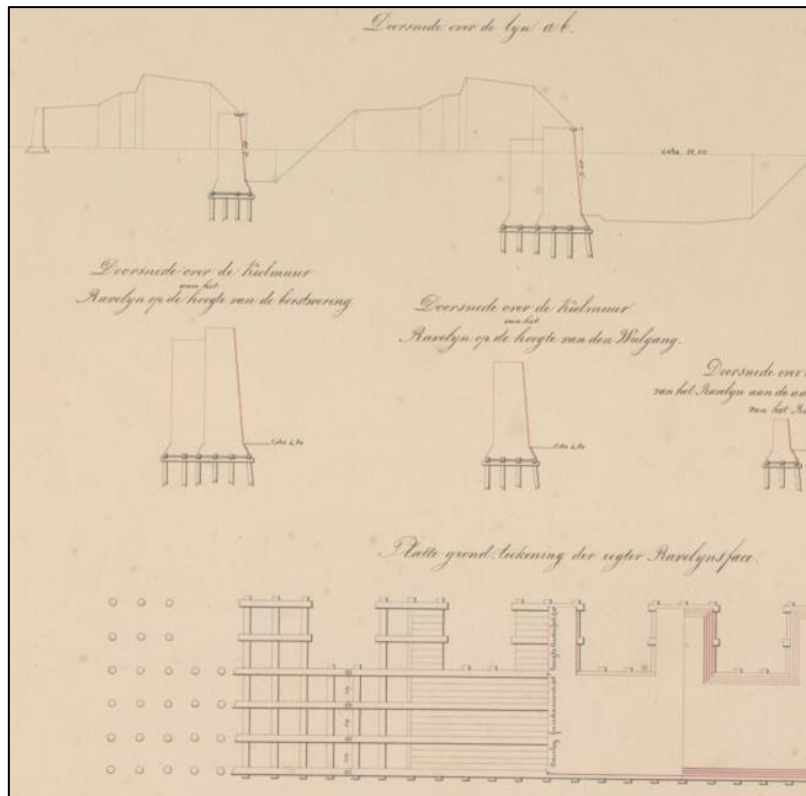
Figuur 20: Detail uit het Plan der te Exproprieerene gronden.⁴⁸

Figuur 21: Detail uit 3^e directie van fortificatien.⁴⁹

⁴⁸ CARTESIUS 1824

⁴⁹ CARTESIUS 1830

Figuur 22: Detail uit profielen van de versterking.⁵⁰

Vandermaelen (1846-1854)

Het plangebied ligt te midden de verdedigingsring van Oudenaarde, op de grens met de binnenste waterloop (Plan 15). De stad zou tot het slopen van de stadsvesten in 1857 de vorm en aanleg binnen deze versterking blijven behouden. Aan het eind van de 19de eeuw verloor Oudenaarde haar uitzicht van versterkte stad.⁵¹

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

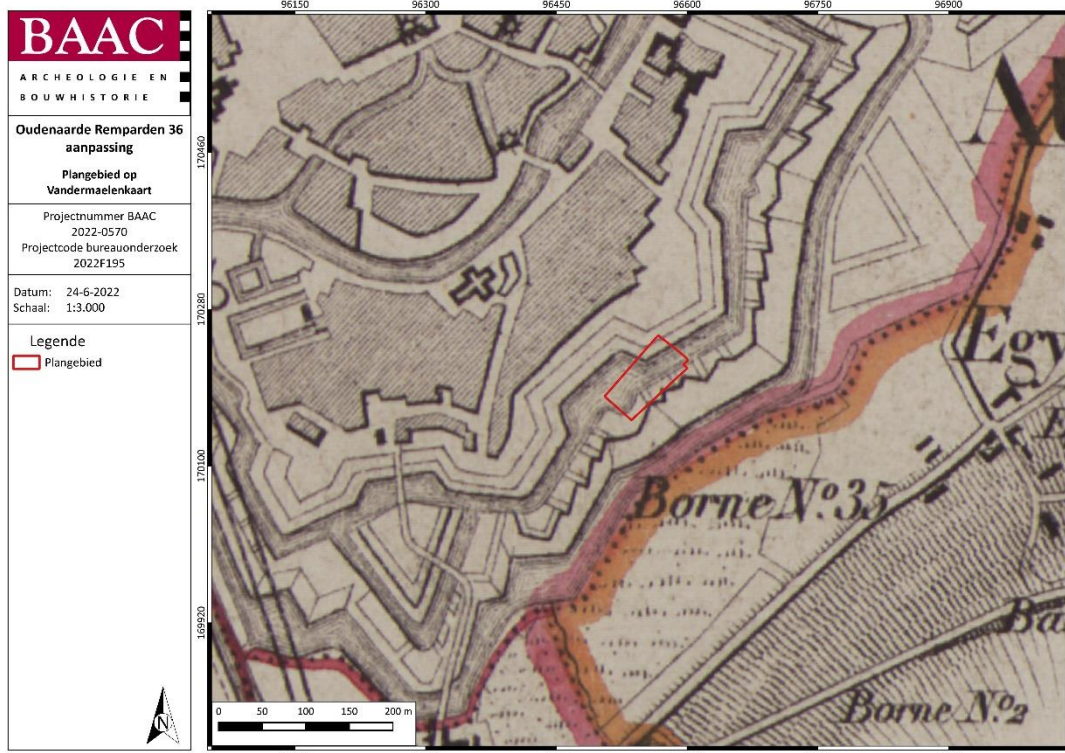
De Atlas der Buurtwegen geeft de situatie met minder detail weer dan de voorgaande kaarten (Plan 16). Enkel de vorm van de grachten duidt aan waar de fortificaties zich bevonden. Op recentere kaarten zijn deze wel gekarteerd. Het is dus geen aanduiding van het verdwijnen van de versterkingen. Het plangebied bevindt zich ook hier ter hoogte van en deels binnen de grenzen van de gracht die het tracé van de vestingen volgt.

Topografische kaart 1873

Op de topografische kaart van 1873 is de omwalling nog aanwezig en is het plangebied ter hoogte van de gracht gesitueerd (Plan 17).

⁵⁰ HULTEN & BRUNSVELD 1821

⁵¹ HASQUIN et al. 1980

Plan 15: Plangebied op de Vandermaelenkaart⁵² (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)

Plan 16: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen⁵³ (analoog; 1:2500; 24.06.2022)

⁵² GEOPUNT 2022c

⁵³ GEOPUNT 2022a

Plan 17: Plangebied op topografische kaart 1873⁵⁴ (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)

De twintigste eeuw

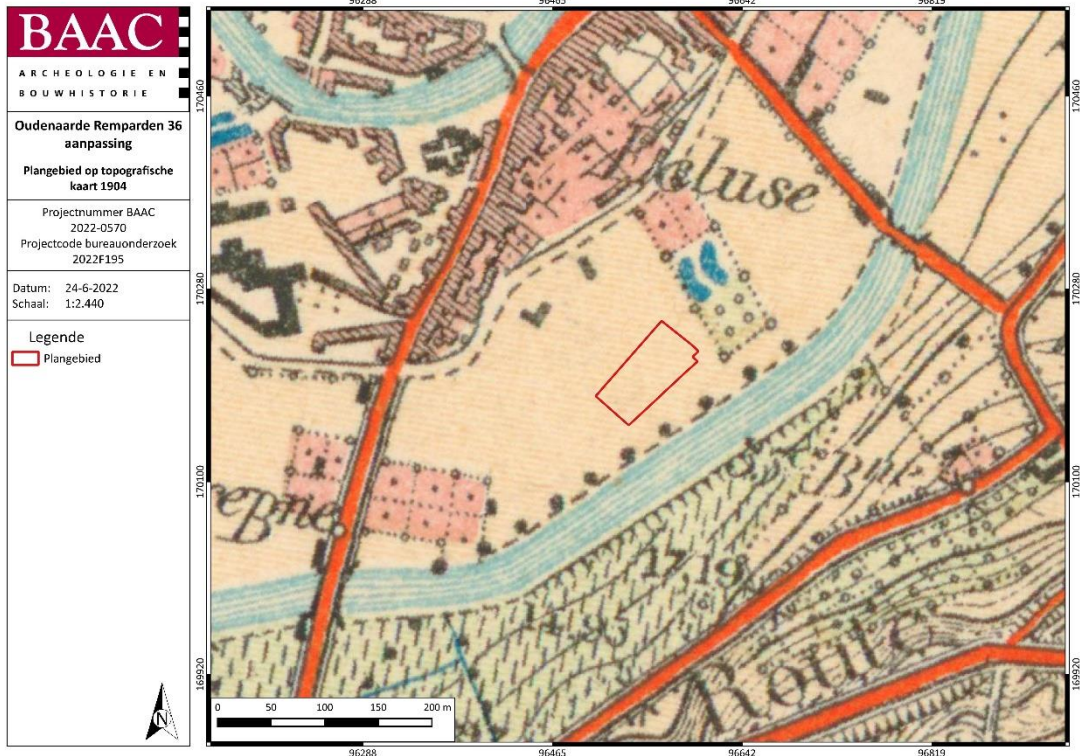
Op de oudst voorhanden topografische kaart van 1904 is het plangebied afgebeeld in een open, niet bebouwde vlakte (Plan 18). De omwalling is grotendeels afgebroken. De gracht blijft voornamelijk in het noorden van de stad nog aanwezig. Een aftakking van de Bovenschelde stroomt direct ten zuiden van het plangebied, een restant van de omwalling.

Op een luchtfoto uit 1951 is waarneembaar dat het plangebied en de omliggende zone licht bebouwd zijn (Figuur 23). De Remparden en Jules Lacroixstraat zijn ingeplant. Naast de aanwezigheid van één gebouw is de zone ten oosten van Remparden vooral in gebruik als bosgrond.

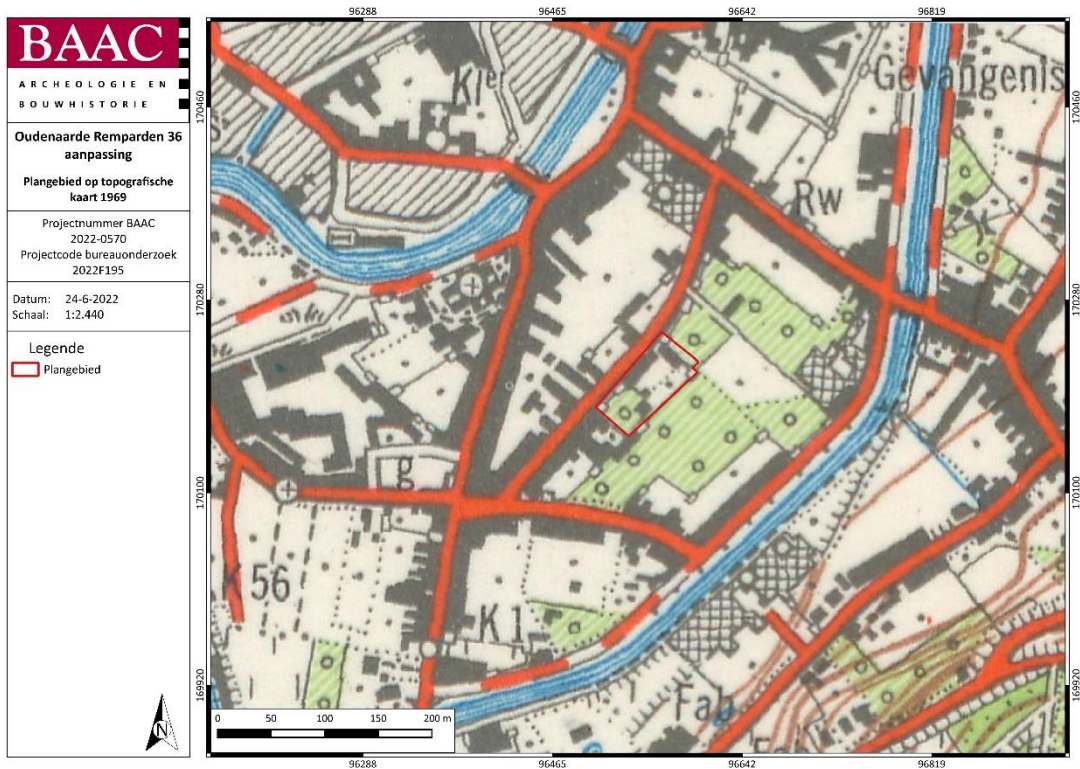
Ook de topografische kaart van 1969 toont een gelijkaardig beeld met de aanwezigheid van enkele gebouwen in het plangebied (Plan 19).

De daaropvolgende orthofotografische kaarten tonen steeds meer bebouwing en verharding zowel binnen als buiten het plangebied (Plan 20). In 1979-1990 is het filiaal van Aldi aanwezig. Ter hoogte van de parking is tegen de straatzijde aan een gebouw aanwezig. Het zuidoostelijk deel is bebost. Op de kaart van 2000-2003 is het gebouw tegen de Remparden afgebroken en is gestart met de aanleg van de parking. Het filiaal van Aldi blijft ongewijzigd. Vanaf 2005 is de situatie binnen het plangebied dezelfde als op heden.

⁵⁴ CARTESIUS 2022

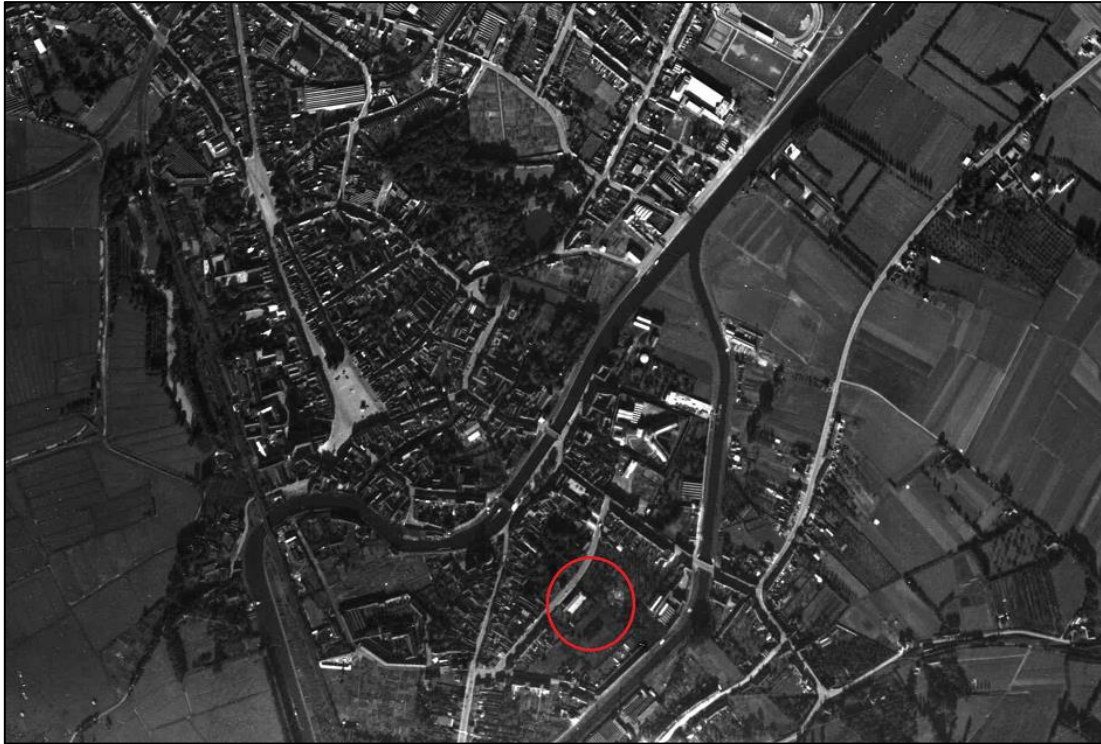
Plan 18: Plangebied op topografische kaart 1904⁵⁵ (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)

Plan 19: Plangebied op topografische kaart 1969⁵⁶ (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)

⁵⁵ CARTESIUS 2022

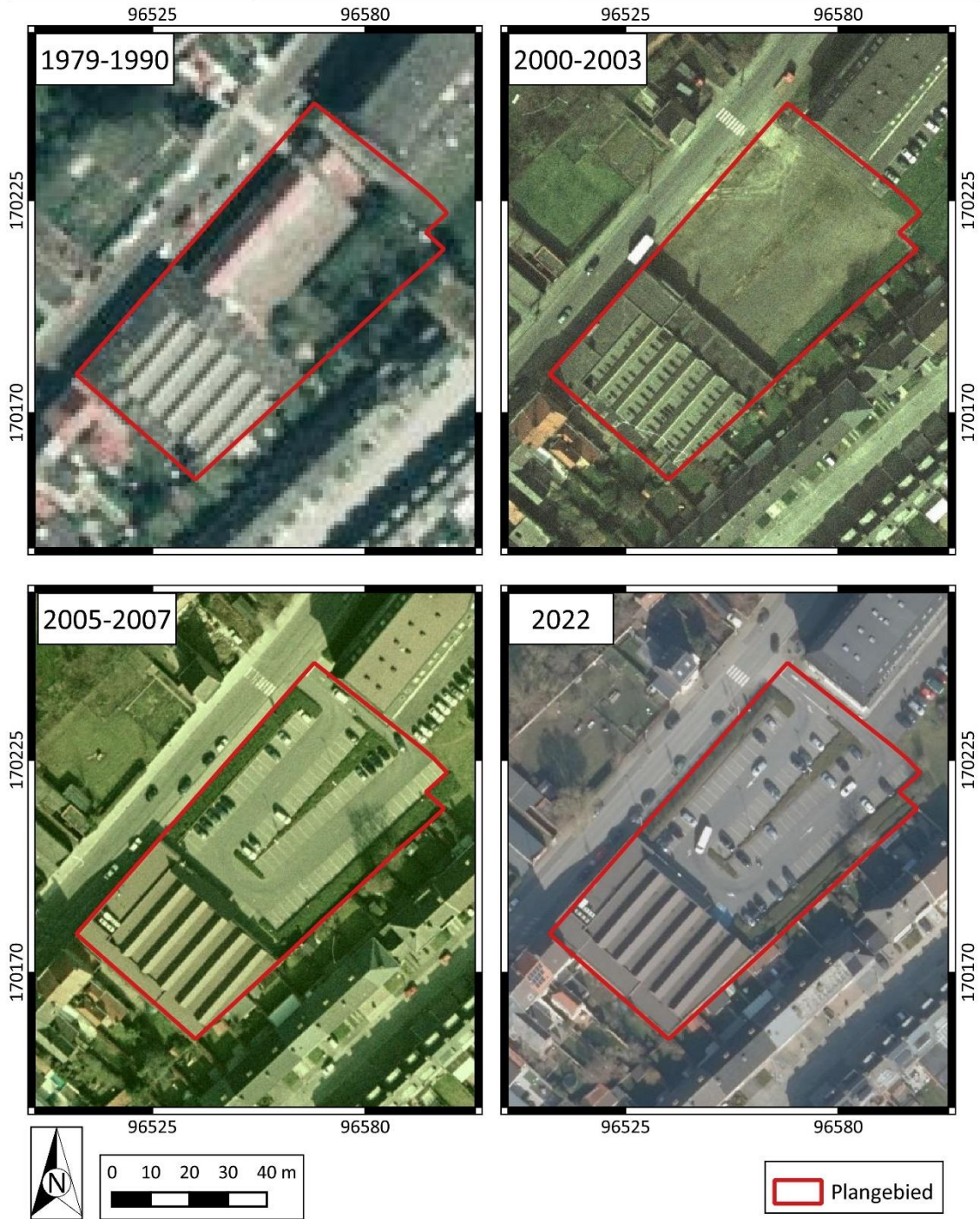
⁵⁶ CARTESIUS 2022

Figuur 23: Detail van luchtfoto uit 1951.⁵⁷

⁵⁷ CARTESIUS 1951

 ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE	Oudenaarde Remparden 36 aanpassing Plangebied op de orthofotografische kaarten 1979-1990; 2000-2003; 2005-2007; 2022		Datum: 24-6-2022
	Projectnummer BAAC 2022-0570	Projectcode bureauonderzoek 2022F195	Schaal: 1:1.214

Plan 20: Plangebied op orthofotografische kaart 1979-1990; 2003-2003; 2005-2007 en 2022⁵⁸
 (digitaal; 1:1; 24.06.2022)

⁵⁸ AGIV 2022c; AGIV 2022e; AGIV 2022f; AGIV 2022d

2.2.3 Archeologisch kader

Centrale Archeologische Inventaris

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Het plangebied zelf is gesitueerd ter hoogte van ID 220086, de Vauban stadsomwalling. Rondom het projectgebied zijn de volgende meldingen gekend (Plan 17; Tabel 1):

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied⁵⁹

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
163392	ABDIJ VAN MAAGDENDALE / ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING EN BOUWHISTORISCH ONDERZOEK / 17 ^{DE} -EEUWSE RESTANTEN TOEGANGSWEG POORTGEBOUW, SOLDATENWONINGEN EN AFVALKUIL WOI
215600	J.J. RAEPSAETPLEIN / VOL-, LAAT- EN POSTMIDDELEEUWSE RESTANTEN STADSOMWALLING, GRACHT EN POORT
219323	ONZE LIEVE VROUWEKERK VAN PAMELE / LAATMIDDELEEUWSE KERK
220086	VAUBAN STADSOMWALLING / GESCHIEDKUNDIGE EN CARTOGRAFISCHE STUDIE / UITBREIDING STADSOMWALLING 1670
500356	ABDIJ MAAGDENDALLE / ROMEINS MATERIAAL EN MIDDELEEUWSE RESTANTEN ABDIJ, 16 ^{DE} -EEUWSE MUNT
503505	HUIS DE LALAING / LAATMIDDELEEUWSE POTTENBAKKERSOVENS

De meldingen in de CAI verwijzen hoofdzakelijk naar de middeleeuwse stad Oudenaarde. Het gaat dan vooral om grote structuren zoals poortgebouwen, bruggen, abdijen en de stadsomwalling. Desalniettemin zijn toch ook aanwijzingen gevonden voor Romeinse aanwezigheid in de buurt, met name rond de Maagdendalle abdij.

Naast deze historische verwijzingen zijn ook recente en subrecente elementen aanwezig, met name elementen van de Vaubanvesten, maar ook sporen van de Eerste Wereldoorlog.

⁵⁹ CAI 2022

<p>BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE</p>	<p>Oudenaarde Remparden</p> <p>Plangebied op de CAI-kaart</p>	<p>Projectnummer BAAC 2022-0570</p> <p>Projectcode bureauonderzoek 2022F195</p>	<p>Datum: 24-6-2022 Schaal: 1:3.000</p>	<p>Legende</p> <ul style="list-style-type: none"> Plangebied CAI (Archeologie)Nota's Eindverslagen Vastgestelde archeologische zones 	
		<p>Projectnummer BAAC 2022-0570</p> <p>Projectcode bureauonderzoek 2022F195</p>			

Plan 21: Plangebied op de CAI⁶⁰ met in acte genomen (archeologie)nota's, eindverslagen en archeologisch vastgestelde zone(digitaal; 1:250; 24.06.2022

⁶⁰ CAI 2022

Ander archeologisch onderzoek in de regio

Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio

ID	TOPONIEM	ONDERZOEK	ADVIES
2140	DESIRE WAELKENSSTRAAT	BOZ	PS
8727	OUDENAARDE LOUISE MARIEKAAI 15	BOZ	PP
10322	OUDENAARDE LOUISE MARIEKAAI 15	PP	GEEN
10635	OUDENAARDE MATTHIJS CASTELEINSTRAAT	BOZ	GEEN
13872	OUDENAARDE HERAANLEG TREK-WEG-LINKEROEVER	BOZ	GEEN
14235	OUDENAARDE DOORNIKSTRAAT 9B	BOZ	GEEN
20808	OUDENAARDE JULES LACROIXSTRAAT 17	BOZ	GEEN
8365	OUDENAARDE DIEPENDAELE 4	BOZ	GEEN
16430	OUDENAARDE PAMELEKERKPLEIN	BOZ	PS/PP
4668	OUDENAARDE AALSTSTRAAT	BOZ	GEEN
6525	OUDENAARDE BERGEN-OP-ZOOMPLEIN	BOZ, PS	BEHOUD IN SITU, WERFBEGELEIDING

In de nabije omgeving van het plangebied zijn reeds verschillende archeologienota's opgesteld. Het betreft voornamelijk archeologienota's waarin een bureauonderzoek en/of proefputtenonderzoek werd uitgevoerd. In hoofdzaak werd geen verder onderzoek geadviseerd. Ter hoogte van de Desiré Waelkensstraat (ID 2140) en de Pamelekerkplein (ID 16430) werd een proefsleuvenonderzoek opgelegd. De resultaten hiervan zijn tot op heden niet gekend. Het opgelegde proefputtenonderzoek (ID 8727) in de Louise Mariekaai 15 is wel uitgevoerd (ID 10322). Tijdens het onderzoek werden dempingspakketten van de hier gelokaliseerde 12de-eeuwse stadsomwalling niet aangetroffen. Verdere maatregelen waren niet nodig. Voor een onderzoeksgebied in het Bergen-op-zoomplein werd een bureau- en proefputtenonderzoek uitgevoerd (ID 6525). Tijdens het gravend onderzoek werd de opgeulde stadsgracht en stadsmuur aangetroffen, ook de buitenmuur van het kasteel van Bourgondië

werd aangesneden. De geplande werken konden echter in die mate aangepast worden dat behoud in situ mogelijk is. Er werd wel een werfbegeleiding geadviseerd om het behoud in situ te garanderen.

2.3 Synthese onderzoeksresultaten

2.3.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

De ligging nabij de Schelde maakt het plangebied een aantrekkelijke zone voor prehistorische en historische aanwezigheid. Echter, zal de aanleg van de middeleeuwse verdediging van Oudenaarde het bodemprofiel danig verstoord hebben dat sporen van deze aanwezigheid naar alle waarschijnlijkheid niet meer aanwezig zullen zijn.

Op de 16de-eeuwse kaart van Jacob van Deventer is het plangebied te situeren op de rand van de verdedigingsmuur en de gracht rond Oudenaarde. Deze verdedigingswerken kenden een bewogen geschiedenis en culmineerden in de 17de-eeuwse omwalling tot de uitbouw van een Vaubanvesting. Naar het einde van de 18de eeuw werden deze (gedeeltelijk) afgebroken onder het bewind van Jozef II. Tijdens de Hollandse heerschappij in de vroege 19de eeuw werd de stad terug versterkt, maar deze vestingswerken waren maar een kort leven beschoren. De stadsvesten werden medio 19de eeuw afgebroken en na deze periode werd het herwonnen terrein langzaamaan geürbaniseerd.

Voor de eerste helft van de 20ste lijkt het terrein weinig aangeroerd te zijn en hoofdzakelijk als bosgrond in gebruik geweest te zijn. Vanaf het midden van deze eeuw werd enkele gebouwen opgericht binnen het plangebied, aan de aangelegde Remparden, en vanaf 1979 werd het filiaal van Aldi aangelegd. De aangrenzende parking werd in het midden van de 21ste eeuw ontworpen. Tot op heden is het plangebied nagenoeg volledig bebouwd en verhard.

2.3.2 Archeologische verwachting

Op basis van het gevoerde onderzoek kan verondersteld worden dat de uitbouw en aanleg van de verdedigingswerken van Oudenaarde de bodemgesteldheid ten zeerste beïnvloed hebben: Met name de aanleg van de laatmiddeleeuwse verdedigingswerken (omwalling en waterweg) en de bouw van de Vaubanvesting en diens afbraak, en de daaropvolgende bouw en afbraak van de 19de-eeuwse vesten.

Vanwege het incorporeren van de middeleeuwse verdedigingswerken in de Vaubanwerken wordt uitgegaan van een eerder hoge verwachting om middeleeuwse restanten terug te vinden.

De verwachting dat restanten van de Vaubanstructuur en de 19de-eeuwse omwalling nog aanwezig zijn is hoog, hoewel het hier waarschijnlijk om restanten van de afbraakwerken en daaropvolgende nivelleringswerken zal gaan.

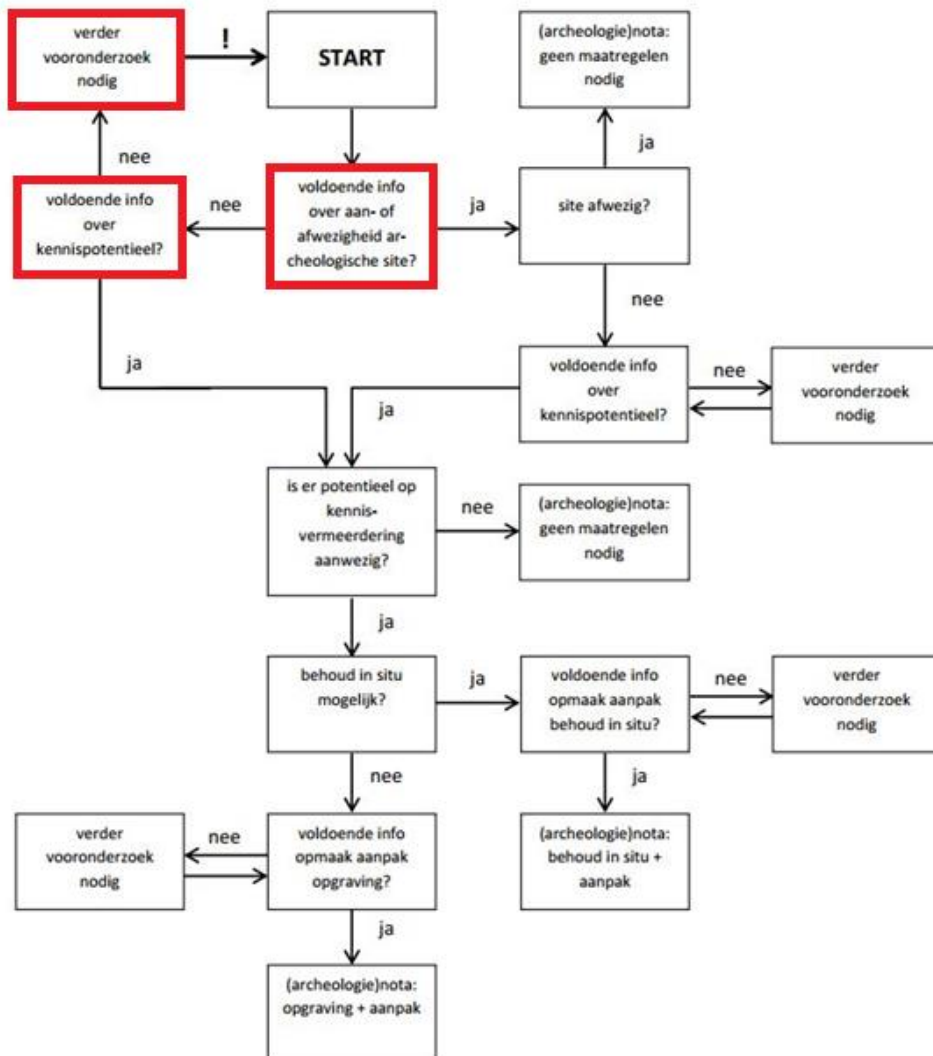
2.4 Besluit

2.4.1 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van de archeologische verwachting biedt het plangebied een zeker potentieel op kennisvermeerdering, specifiek aangaande de opeenvolgende verdedigingswerken van de stad. Meer bepaald gaat het hier om de laatmiddeleeuwse, de 17de-eeuwse en de 19de-eeuwse stadsomwalling.

2.4.2 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁶¹ is verder vooronderzoek aangewezen.

Figuur 24 Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek⁶²

⁶¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3

⁶² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021.

2.4.3 Keuze onderzoeksmethode

Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode

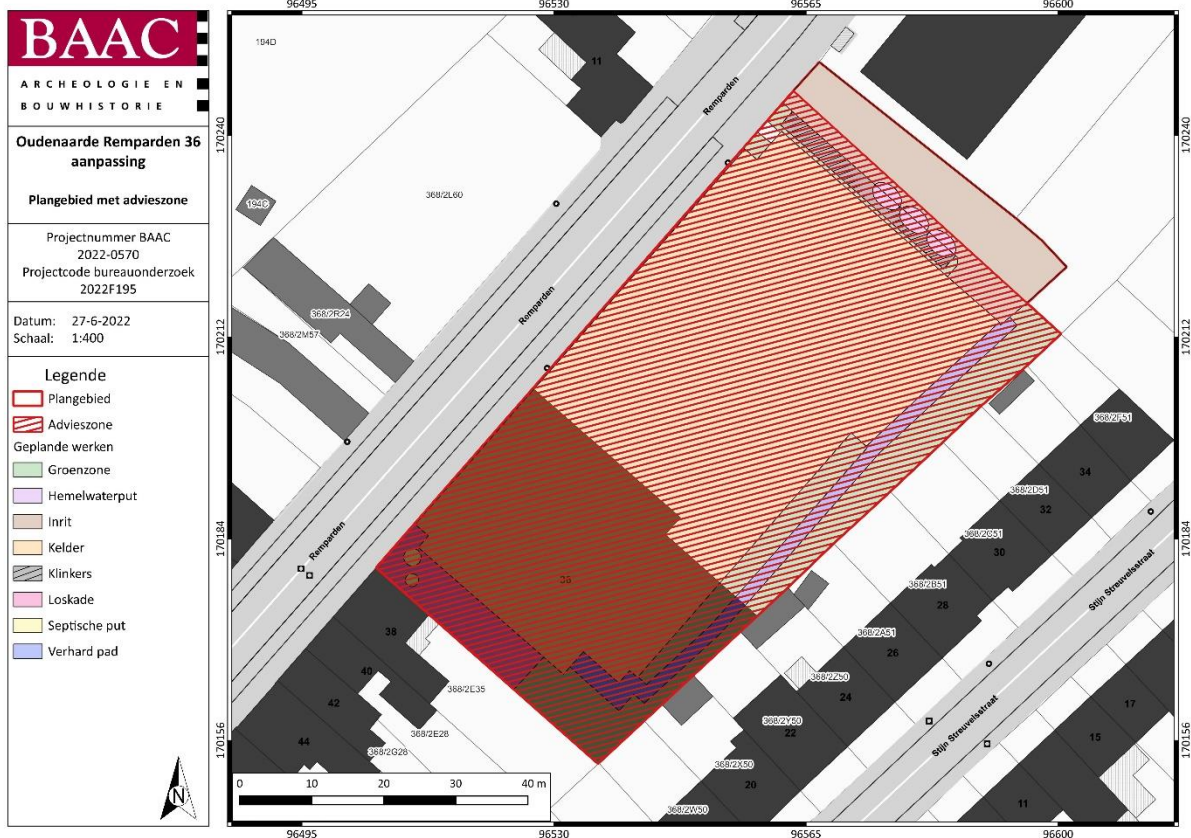
METHODE	MOGELIJK	NUTTIG	SCHADELIJK	NOODZAKELIJK	MOTIVATIE
GEOFYSISCH ONDERZOEK	JA	JA	NEE	NEE	DIT IS EEN ERG DURE PROCEDURE DIE NIET DE VOLLEDIGE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING KAN STAVEN
VELDKARTERING	NEE	NEE	NEE	NEE	NIET MOGELIJK VANWEGE AANWEZIGE VERHARDING EN BEBOUWING
LANDSCHAPPELIJK BODEMONDERZOEK	JA	JA	NEE	JA	ZAL ONDUIDELIJKE INFORMATIE OPLEVEREN VANWEGE DE GESCHIEDENIS VAN HET TERREIN
VERKENNEND/WAARDEREND BOORONDERZOEK	JA	NEE	JA	NEE	NIET NUTTIG VANWEGE TE VERWACHTEN BODEMTOESTAND
PROEFPUTTEN-ONDERZOEK STEENTIJD	JA	NEE	JA	NEE	NIET NUTTIG VANWEGE TE VERWACHTEN BODEMTOESTAND
PROEFSLEUVEN/PROEFPUTTEN ONDERZOEK	JA	JA	JA	JA	MEEST EFFICIËNTE METHODE OM EEN CORRECTE INSCHATTING VAN HET ARCHEOLOGISCH POTENTIEEL TE MAKEN. HIERMEE KAN DE (BEWARINGS)TOESTAND VAN DE FORTIFICATIES GOED INGESCHAT WORDEN

In eerste instantie zal een proefsleuvenonderzoek meer duidelijkheid moeten brengen over de aanwezigheid en bewaringstoestand van elementen van de stadsversterkingen.

Pas na dit onderzoek kan verder gereflecteerd worden over archeologische handelingen in het terrein.

2.4.4 Afbakening onderzoeksterrein

Vanwege de diepe en grootschalige verstoring van de geplande werken wordt voor het volledige terrein verder onderzoek aanbevolen, uitgezonderd perceel 368/2E63 waar geen grootschalige verstoringen zullen plaatsvinden (aanwezige verharding blijf behouden) (Plan 22). De advieszone heeft een oppervlakte van ongeveer 4.000 m².

⁶³ AGIV 2022

3 Samenvatting

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt voor *Remparden 36* te Oudenaarde. Op het terrein zal door de initiatiefnemer een nieuw winkelfiliaal worden ingericht, met half-ondergrondse parkeerkelder en groenzone. Boven op het filiaal worden ook nog meerdere appartementen gebouwd.

Binnen deze archeologienota is een bureauonderzoek uitgevoerd waaruit blijkt de het plangebied zich op de rand van de laatmiddeleeuwse verdedigingsmuur en -gracht bevindt. Tevens werd duidelijk dat de ombouw van de stadsverdediging tot Vaubanvesting pal op het plangebied gebeurde. Na het (partieel) afbreken van de Vaubanvesting eind 18de eeuw werd in de vroege 19de eeuw onder Hollands bewind een nieuwe stadsomwalling gebouwd. Deze stadsvesting werd medio 19de eeuw afgebroken om plaats te maken voor de uitbreiding van de stad. Tot in de tweede helft van de 20ste eeuw was de omgeving van het plangebied licht bebouwd en hoofdzakelijk in gebruik als bosgrond. Op het einde van de 20ste eeuw werd het filiaal van Aldi opgericht en in het begin van de 21ste eeuw kreeg het plangebied een inplanting zoals het vandaag nog steeds is. Nagenoeg het volledige plangebied is bebouwd of verhard.

De verwachtingen voor het aantreffen van restanten van de fortificaties uit de late middeleeuwen, restanten van de Vaubanvesting en restanten van de 19de-eeuwse vesting zijn hoog.

Om een duidelijker beeld te verkrijgen van de impact van de geplande ingrepen is er nood aan bijkomend vooronderzoek. Pas wanneer er meer inzicht is verkregen in de bodemopbouw en de aanwezige archeologische waarden kunnen verdere concrete uitspraken gedaan worden over de volgende stappen in het archeologisch traject.

4 Lijsten

4.1 Figurenlijst

Figuur 1: Zicht op het terrein en de parking vanuit het noorden	6
Figuur 2: Zicht op het terrein en het winkelfiliaal vanuit het zuiden.	6
Figuur 3: Huidige toestand.....	7
Figuur 4: Funderingsplan en rioleringsplan.....	11
Figuur 5: Kelderplan	12
Figuur 6: Doorsnede AA van de toekomstige inplanting	13
Figuur 7: Terreinprofiel CC van de toekomstige inplanting	13
Figuur 8: Terreinprofiel DD van de toekomstige inplanting.....	13
Figuur 9: Hoogteverloop plangebied	20
Figuur 10 Fragment uit sonderingsverslag Sondex	23
Figuur 11: Algemene situeringskaart van Oudenaarde, naar Van Deventer (16 ^e eeuw) A: Natuurlijke Schelde; B: 12 ^e -eeuwse stadsomwalling; C: Oudste stadswal van Pamele (12 ^e -eeuws); D: 13 ^e -eeuwse stadsomwalling omwalling.....	25
Figuur 12: Plangebied op de kaart van Van Deventer.....	26
Figuur 13: Parma belegert en veroverd Oudenaarde 1582 (1613-1616)	27
Figuur 14: Detail uit plan de l'enceinte	28
Figuur 15: Aanduiding van de verschillende termen van een stadsomwalling.....	29
Figuur 16: Voorbeeld van een gebastioneerd front.....	30
Figuur 17: Kaart met de fortificaties rond Oudenaarde (1750)	30
Figuur 18: Detail uit Plan de la Ville de Audenarde uit 1701.	31
Figuur 19: Detail uit Plan de Oudenarde.....	31
Figuur 20: Detail uit het Plan der te Exproprieerene gronden.....	33
Figuur 21: Detail uit 3 ^e directie van fortificatie.....	33
Figuur 22: Detail uit profielen van de versterking.....	34
Figuur 23: Detail van luchtfoto uit 1951.	38
Figuur 24 Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek.....	45

4.2 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (digitaal; 1:10.000; 24.06.2022)	2
Plan 2: Plangebied op kadaasterkaart (GRB) (digitaal; 1:250; 24.06.2022)	2
Plan 3: Plangebied en afbakening archeologienota ID 16703 op GRB-basiskaart6 (digitaal; 1:250; 27.06.2022) ..	5
Plan 4: Plangebied op meest recente orthofotografische kaart (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	7
Plan 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op GRB-basiskaart(digitaal; 1:1; 24.06.2022)	9
Plan 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting kelderniveau op GRB-basiskaart(digitaal; 1:1; 24.06.2022)	10
Plan 7: Inplanting toekomstige werken op orthofoto (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	15
Plan 8: Plangebied op DHM (Hillshade) (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	18
Plan 9: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) met waterwegen (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	19
Plan 10: Plangebied en hoogteverloop op het DHM (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	19
Plan 11: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (digitaal; 1:50.000; 24.06.2022)	21
Plan 12: Plangebied op de quartairgeologische kaart 1:50.000 (digitaal; 1:50.000; 24.06.2022)	22
Plan 13: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (digitaal; 1:20.000; 24.06.2022).....	23
Plan 14: Plangebied op de Ferrariskaart(analoog; 1:25.000; 24.06.2022).....	32
Plan 15: Plangebied op de Vandermaelenkaart (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)	35
Plan 16: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (analoog; 1:2500; 24.06.2022)	35
Plan 17: Plangebied op topografische kaart 1873 (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)	36
Plan 18: Plangebied op topografische kaart 1904 (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)	37

Plan 19: Plangebied op topografische kaart 1969 (analoog; 1:20.000; 24.06.2022)	37
Plan 20: Plangebied op orthofotografische kaart 1979-1990; 2003-2003; 2005-2007 en 2022 (digitaal; 1:1; 24.06.2022)	39
Plan 21: Plangebied op de CAI met in akte genomen (archeologie)nota's, eindverslagen en archeologisch vastgestelde zone(digitaal; 1:250; 24.06.2022	41
Plan 22: Plangebied met advieszone vervolgonderzoek op GRB-basiskaart (digitaal; 1:250; 27.06.2022)	47

4.3 Tabellenlijst

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied	40
Tabel 2: (Archeologie)nota's en/of eindverslagen in de regio	42
Tabel 3: Overzicht van de keuze onderzoeksmethode	46

5 Bibliografie

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel. Available at: https://www.onroerendergoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_geen_TC_20190322.pdf.
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020. Een beslissingsboom voor verplicht archeologisch vooronderzoek. Available at: https://www.onroerendergoed.be/assets/files/content/images/stroomschema_stedenbouwku ndig-verkaveling_v7.pdf.
- AGIV, 2022a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootchalig Referentiebestand (GRB). Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990, Vlaanderen.
- AGIV, 2022d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022e. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2000-2003, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022f. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, zomeropnamen, kleur, 2005-2007, Vlaanderen. Available at: <https://www.geopunt.be/>.
- AGIV, 2022g. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.
- BERINGS, G., 1989. *Landschap, geschiedenis en archeologie in het Oudenaardse*, Oudenaarde.
- BOGEMANS, F., 2003. *Quartairgeologische Profieltypenkaart Schaal 1:50 000. Kaartblad 29: Kortrijk*, Brussel.
- CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerendergoed.be/>.
- CARTESIUS, 1830. 3E DIRECTIE VAN FORTIFICATIEN. PROJECTEN OP OUDENAARDEN. GENERAAL PLAN DER GEPROJECTEERDE WERKEN TER BEVESTIGING DER STAD OUDENAARDEN EN HET FORT OP DEN KEZELENBERG 1829, 1830. Available at: <https://search.arch.be/>.
- CARTESIUS, 2022. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.
- CARTESIUS, 1951. Historische Luchtfoto's. Available at: http://www.ngi.be/cartesius/images/air/1951_B4_046.jpg.

- CARTESIUS, 1701. Plan de la ville d'Audenarde. Available at: <https://search.arch.be/imageserver/>.
- CARTESIUS, 1824. Plan der te expropieerene gronden voor de constructie der vesting oudenaarden en onderhorige forten.
- LE CLERC, J., 1730. *Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden, Sedert den aanvang van die Republyk tot op den Vrede van Utrecht in't jaar 1713. en het Tractaat van Barrière in 't jaar 1715 gesloten*, Amsterdam.
- DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.
- France, B.N. de, 1745. Plan d'Oudenarde. Available at: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b8493812f>.
- Gallica, Oudenarde. Plan de l'enceinte. Available at: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b6903736t>.
- GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be>.
- DE GRUYSE, J., 2016. *Jan Zonder Vreeslaan (Oudenaarde, Oost-Vlaanderen)*,
- HASQUIN, H., VAN UYTVEN, R. & DUVOSQUEL, J.-M., 1980. *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek.*, Gemeentekrediet van België.
- HULTEN, T. & BRUNSVELD, V., 1821. 3E FORTIFICATIE DIRECTIE. PROJECTEN OP OUDENAARDEN. LIT. B. FRONT VAN BEVEREN". - PLATTEGROND EN PROFIELEN VAN DE VERSTERKING VAN BEVERE. Available at: https://search.arch.be/nl/zoeken-naar-archieven/zoekresultaat/inventaris/rabscan/zoekterm/oudenaarde/dao/1/eadid/BE-A0510_002043_003600_DUT/inventarisnr/1204336005168/level/file/scan-index/-19/foto/510_1443_000_05168_000_0_0001.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>.
- INVENTARIS ONROEREND ERFGOED, 2016. Oudenaarde.
- JANSSENS, N., 2012. *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Oudenaarde Scheldekop, Gent*.

- KAMPS, P.J., VAN KERKUM, P.C. & DE ZEE, J., 2004. *Terminologie verdedigingswerken: inrichting, aanvallen en verdediging*, Utrecht.
- KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2020. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.
- DE MAEYER, W. et al., 2015. *Oudenaarde Louise Mariekaai en J.J. Raepsaetplein, Archeologisch onderzoek, Solva Archeologie Rapport 31*,
- NN, 1750. Plan d'Oudenaarde place forte du comté de Flandre située sur la riviere d'Escaut a sept lieues de Tournay. Available at: <https://uurl.kbr.be/1464387>.
- PIETERS, T. & SWAELENS, C., 2020. *Archeologienota Oudenaarde Remparden 36. BAAC Vlaanderen rapport Nr. 1593.*, Bassevelde. Available at: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/16703>.
- PLESSIX, H. & LEGRAND-GIRARDE, E., 1909. *Manuel complet de fortification*, Paris.
- Rijksmuseum Amsterdam, Parma Beleg van Oudenaarde. Available at: <https://www.rijksmuseum.nl/en/collection/RP-P-OB-79.883>.

6 Bijlagen

- Bouwplannen